

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ

ДВНЗ «ПРИДНІПРОВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ

БУДІВНИЦТВА ТА АРХІТЕКТУРИ»

КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ ТА ПОЛІТОЛОГІЇ

ФАКТОРИ АДАПТАЦІЇ ПЕРШОКУРСНИКІВ

ДО НАВЧАННЯ У ВНЗ

(СОЦІОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ)

Дніпропетровськ

2015

УДК 37.015.4

ББК 60.561.9

Ф18

Фактори адаптації першокурсників до навчання у ВНЗ (соціологічне дослідження): навчально-метод. посібник/ Л. Є.Чернова, Степко А., Симоненко У., Гуркова К., Копайгородська І., Штепа Т.- Дніпропетровськ: Вид-во ПДАБА,2015.- 53с.: ілюстр., схеми, табл. – Б. ц.

Редактор: канд.філос. н.,доц.. каф. філософії та політології Чернова Л.Є.

Рецензенти:

Білополий В.В., к.істор.н., зав.каф. філософії та політології,відповідальний за виховну роботу ДВНЗ «ПДАБА».

Бабенко В.А.,к.істор.н.,доцент каф. українознавства та культурології, зам. декана по виховній роботі економічного факультету ДВНЗ «ПДАБА».

У навчально-методичному посібнику містяться результати соціологічного дослідження студентів першого курсу Придніпровської державної академії будівництва та архітектури, зробленого сумісно студентами 4 курсу архітектурного факультету та студентами 3 курсу економічного факультету в рамках соціологічного практикуму під керівництвом Чернової Л.Є. Рекомендується для магістрів, аспірантів, викладачів та кураторів.

УДК 37.015.4

ББК 60.561.9

© Державний вищий навчальний заклад
«Придніпровська державна академія
Будівництва та архітектури»

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Розділ 1. Програма дослідження.....	5
Розділ 2. Результати опитування (лінійний розподіл ознак).....	9
Розділ 3. Аналіз результатів дослідження.....	20
Розділ 4. Висновки.....	42
Розділ 5. Рекомендації.....	45
Список використаних джерел.....	46
Додаток 1.Бланк анкети	47
Додаток 2. Програма ввідного курсу «Успішне навчання».....	53

ВСТУП

У середній школі навчальний процес побудований так, що весь час спонукає учня до занять, під постійним контролем вчителів, що змушує працювати регулярно, бо перевіряють домашні завдання і викликають до дошки, інакше дуже швидко з'явиться маса двійок. В іншу обстановку потрапляє першокурсник, переступивши поріг вузу: лекції, лекції, лекції, а атестації колись потім. Семінари та практичні завдання є не на всіх курсах, тобто не завжди треба готуватися, можна списати у товариша або скачати готову роботу з Інтернету. Загалом, не треба щодня щось вчити, вирішувати, креслити. В результаті нерідко виникає думка про удавану легкість навчання у вузі в першому семестрі, формується впевненість у можливості все надолужити в період сесії, звідси - безтурботне ставлення до навчання у деяких першокурсників. Розплата настає в період сесії, високий відсів першокурсників тому підтвердження.

Адаптацією першокурсників займаються в ВНЗ України в основному куратори, але вони мають свою навчальну роботу й не завжди можуть «дійти й вислухати кожного», особливо тих, хто не відвідує ВНЗ.

Викладачі фіксують зниження цікавості та старанності до навчання, зростання порушень дисципліни та зменшення вмінь студентів та уваги на знаттях з кожним роком. Пояснення таким фактам різні: пробіли шкільної освіти, випадковий вибір фаху та ВНЗ, негарантованість працевлаштування за фахом після вузу, переходом від книжкової культури до мультимедійної, зниження якості та мотивації викладачів в кризових умовах тощо.

Ми вирішили перевірити, що впливає на успішну адаптацію студентів першого курсу до вузу й що можна зробити для їх більш м'якої та швидкій адаптації к новим умовам навчання. Наше дослідження має зондажний характер. Опитування студентів першого курсу всіх факультетів відбулось через 3 місяці з початку навчання у ВНЗ, коли вже перші поточні та проміжні атестації пройшли, а сесії ще не було. Для повноти та обґрунтованості висновків гарно було б опитати теж самих студентів на 2 курсі через рік. Програма та анкета складена студентами архітекторами (Степко А., Симоненко У.). Опитування проведено студентами гр.Арх-11-1 та Арх-11-3 в листопаді – грудні 2014р., вони навіть розшукали через соціальні мережі студентів, які не відвідують заняття. Підрахунки та аналіз даних проведені студентками Гурковою К., Копайгородською І. (гр.ЕП-12) та Штепою Т. (гр.ОА-12) вісною 2015р. Загальне керівництво, методологічне обґрунтування, методичне забезпечення, висновки та рекомендації здійснила к.філос.н., доцент каф. філософії та політології ПДАБА Чернова Л.Є.

Розділ 1. ПРОГРАМА ДОСЛІДЖЕННЯ

Актуальність дослідження. Проблема адаптації першокурсників до навчання у вузі являє собою одну з важливих проблем освіти, бо формує настанови та ставлення студента до вузу та забезпечує якість знань. Адаптація до нового колективу, взаємодії з викладачами - це процес соціальної адаптації особистості до нового соціального середовища. Даний процес має свої етапи та особливості. Крім того, це перший етап дорослого, самостійного життя для студентів з інших міст. Високий процент відсіву студентів на перших курсах свідчить, що не для всіх цей процес йде гладко.

Постановка проблеми. Дослідники розрізняють три форми адаптації студентів-першокурсників до умов ВНЗ [2, с. 44];

- 1) адаптація формальна, що стосується пізнавально-інформаційного пристосування студентів до нового оточення, до структури вищої школи, до змісту навчання у нових формах, нових вимог та обов'язків;
- 2) соціальна адаптація, як процес внутрішньої інтеграції (об'єднання) груп студентів-першокурсників і інтеграція цих же груп зі студентським оточенням в цілому, що пов'язаний з соціальними відносинами та діяльністю;
- 3) дидактична адаптація, яка стосується підготовки студентів до нових форм і методів навчальної роботи у вищій школі.

Нерідко першокурсники не готові до нових умов і вимог, тому не можуть влитися відразу в навчальний процес і в новий колектив (а його ще треба сформувати). Випускники шкіл опиняються в нових соціальних умовах, і кожен першокурсник реагує на них по-своєму. Перехід від урочної системи викладання у школі до лекційної, з великими обсягами самостійної роботи, далеко не всі першокурсники до цього готові. Змінюється темп життя замість розміреного та звичного на ущільнений та самостійний, зростає час занять, навантаження, обсяг самостійної роботи. Вважається що повна адаптація студентів до навчального процесу (освоєння ролі студента) закінчується в кінці 2-го - початку 3-го навчального семестру.

У процесі адаптації першокурсників до навчання у вузі виділяються наступні труднощі:

- негативні переживання, пов'язані з втратою старих соціальних зв'язків, зміною навчального колективу, де були сформованими ролі та статуси, була система взаємодопомоги й моральної підтримки, а зараз треба створити нову систему і пройти складний шлях самоствердження в новому колективі;
- недостатня готовність до самостійного навчання і невизначеність мотивації вибору професії та мотивації пізнавальної діяльності (частіше вона зовнішня);
- особиста незрілість і невміння здійснювати саморегулювання і контроль своєї поведінки і діяльності, які посилюються відсутністю повсякденного контролю з боку педагогів вузу, що було стримуючим фактором у школі;
- самостійний пошук оптимального режиму праці та відпочинку в нових умовах та створення індивідуальних навчальних практик;
- відсутність бажання вчитися, здобувати знання і здібності вчитися самостійно (невміння конспектувати, працювати з першоджерелами, словниками, довідниками, покажчиками);
- невміння планувати та управляти часом поза аудиторної діяльності;
- налагодження побуту та самообслуговування, особливо при переїзді з домашніх умов в гуртожиток або на квартиру.

Розглянемо кожен фактор особо. Безумовно, успішна адаптація залежить від того багажу знань і навичок, який був отриманий до вступу до ВНЗ. Невміння організувати себе в умовах відсутності щоденного систематичного контролю є для першокурсників

серйозною проблемою. Ще в школі формується свого роду "психологія трійки", прагнення "вчитися не навчаючись", орієнтація на оцінку, а не на знання. Цей настрій переходить і до вузів. Впевненість у тому, що навчання на "трійки" не завадить стати справжнім фахівцем, росте від курсу до курсу: «Так, мене 60 балів влаштовує», говорить майже половина сьогodнішніх студентів.

Більш вільний характер організації навчальних занять у вузі, злом стереотипів шкільного навчання (де головне оцінка), вихід із зони щільного контролю - також є важливими соціальними факторами, які впливають на адаптацію першокурсників. Рівень контролю слабшає, фактично з об'єкта навчання вони стають суб'єктом, рівноправним учасником освітнього процесу. Тепер все залежить від студента (немає щоденників, доган вчителів, ніяких шкільних зборів, дзвінків батькам та іншого). «Від сесії до сесії живуть студенти весело» ....

Ще одним стресовим фактором є зміна місця проживання для іногородніх студентів. Деякі вперше їдуть далеко і надовго від сім'ї і повинні самостійно забезпечувати свій побут, затишок, здоров'я тощо. Життя в гуртожитку за характером відносин сильно відрізняється від домашнього життя, з'являється багато спокус, яким важко протистояти в силу колективного тиску. Крім того, першокурсник, який жив у середньому і малому місті, селі, повинен адаптуватися і до способу життя у великому місті, засвоїтися в новій території. Вихідцям з невеликих населених пунктів складніше звикнути до темпу, що диктує ВНЗ, що не можна сказати про абітурієнтів з великих міст, для яких це звично. З переїздом з рідного міста втрачаються вже налагоджені відносини, зв'язки; відсутність орієнтації в новому місті, відсутність моральної підтримки поки не з'являться нові друзі. Процес адаптації приїжджих студентів залежить від місця їх проживання - наймана квартира або гуртожиток. Ще складніше проходить адаптація студентів іноземців.

Якщо не відбувається перехід до дорослого життя – будуть проблеми з адаптацією у більш інфантильних студентів, тому що вуз це нова ступінь соціалізації особистості, яка пов'язана з більшою особистою відповідальністю за результати своєї діяльності і своє життя.

Об'єкт дослідження: Студенти ПДАБА 1-го курсу всіх факультетів

Предмет дослідження: Фактори адаптації студентів першого курсу до навчального процесу.

Мета: Виявити основні чинники адаптації першокурсників ПДАБА та розробити рекомендації щодо вирішення проблеми.

Завдання:

- Визначити мотивацію вибору ВНЗ і спеціальності.
- Визначити вплив на адаптацію серйозності професійного вибору: самостійний / ні; усвідомлений / ні.
- З'ясувати вплив ставлення до навчання і характер мотивації освіти (внутрішній / зовнішній) на процес адаптації ще зі школи;
- Дізнатися про вплив батьків на процес адаптації студентів;
- Визначити вплив нової організації навчального процесу та адаптації до неї;
- З'ясувати вплив відносин з новим колективом і новими знайомими на адаптацію першокурсників;
- Виявити вплив зміни місця проживання та умов проживання на процес адаптації

Гіпотези:

- 1) Ми допускаємо, що студенти, які усвідомлено і цілеспрямовано обрали даний вищий навчальний заклад і спеціальність, легше адаптуються та більш відповідально відносяться до навчання.
- 2) Різне ставлення до навчання у студентів різних спеціальностей, обумовлено їх різною мотивацією до навчального процесу - особиста зацікавленість, контроль батьків, грошова винагорода у вигляді стипендій (вплив зовнішніх і внутрішніх факторів, де зовнішні домінують).
- 3) Першокурсникам нелегко перебудуватися після шкільного навчального укладу, у них з'явилося більше свобод і менше контролю, у тому числі в силу величини потоків і груп, що впливає на відвідування занять та строки виконання завдань.
- 4) Зміна місця проживання сильно впливає на адаптацію студентів, вони знаходять нове коло зв'язків, знайомств, що, одним стає стимулом, а іншим – поміхою. Тому успіх психологічної адаптації залежить від індивідуальних особливостей особистості.
- 5) Роль кураторів і викладачів відрізняється від їхніх шкільних колег: у ВНЗ діє скоріше принцип, при якому голодному дають вудку, щоб прогудуватися, в той час як в школі - рибу.
- 6) Ймовірно, роль батьків поступово знижується, це обумовлено тим, що студентам дають можливість самим керувати життєвими ситуаціями, тим більше, що ситуації сьогодні зовсім не ті, що були у батьків.

Метод дослідження: Анонімне анкетування в групах і потоках під час занять і пошук прогульників і їх опитування через соціальні мережі; угруповання і ранжування ознак, кореляційний і факторний аналізи.

Вибірка: Випадкова, фронтальна. По факультетах доля загального складу(не менш 80%). Всього опитано –633 студента в аудиторіях.

Модель вибірки студентів

Факультет Курс	Економіч.		ПЦБ		Механіч.		Будівельн.		Екології		Архітект		ВСЬОГО
	м	ж	м	ж	м	ж	м	ж	м	ж	м	ж	
1	35	61	136	54	80	22	24	54	46	45	16	62	633

Емпірична інтерпретація основних понять теми.

Навчання - процес передачі і засвоєння досвіду поколінь у взаємодії педагога та студента. Процес навчання включає в себе дві сторони: викладання, в ході якого здійснюється трансляція системи знань, умінь, досвіду, моделей діяльності педагогом і навчальна діяльність учнів: засвоєння та переробка знань (інформації) через стадії сприйняття, осмислення, перетворення і використання в подальшій діяльності.

Суб'єкт навчання - людина або консолідована група осіб (напр., студентство), основною діяльністю якого є навчання в теоретичній та практичній формах, згідно з навчальними програмами, результатом якого стає професійна компетентність: знання, навички та вміння в певній галузі реальності або професії. Суб'єктні властивості, притаманні навчальній діяльності: активність, цілеспрямованість, вибірковість, вмотивованість, планування навчальної діяльності (самоменеджмент), самооцінка.

Об'єкт навчання - особистість або соціальна група - учасники навчально - виховного процесу, яких навчають і оцінюють результати (знання) фахівці на основі стандартів і об'єктивних критеріїв.

У навчальному процесі суб'єкт навчання і об'єкт навчання можуть мінятися ролями. **Освіта** - це взаємодія рівноправних особистостей. У процесі самонавчання та саморозвитку особистості об'єкт і суб'єкт можуть збігатися.

Самонавчання - спрямована індивідуумом діяльність на самостійне отримання знань і досвіду. Якість одержуваних знань при самонавчанні безпосередньо залежить від якості і кількості необхідного доступного матеріалу, а також від бажання індивідуума їх отримати і цілеспрямованості пізнаної діяльності суб'єкта.

Самоорганізація. В теорії нелінійних систем самоорганізація - процес упорядкування елементів одного рівня системи за рахунок внутрішніх чинників, без зовнішнього специфічного впливу в результаті система виходить на наступний якісний рівень свого розвитку. Стосовно студентів самоорганізація означає ефективне використання часу і ресурсів, планування і виконання навчальних завдань та додаткове навчання у вільний від аудиторних занять час.

Навчальна діяльність студента - ділиться на два види: аудиторна та поза аудиторна. Аудиторна - це діяльність під час планових занять, регульованих розкладом, керівництвом вузу, викладачами: у формі лекцій, семінарів, практичних та лабораторних занять, контрольних робіт. Поза аудиторна діяльність (без безпосереднього керівництва викладача) - це самостійна робота студентів над завданнями та своїм професійним і особистим розвитком.

Активність студента (спрямованість діяльності). Складний стан і одночасно інтеграційна властивість суб'єкта навчання здійснювати усвідомлену, детерміновану, переважно ним самим, взаємодію з соціальним середовищем з метою перетворення себе і середовища на користь суспільства і самого суб'єкта за допомогою навчально-професійної діяльності, слідуючи соціальним і моральним нормам.

Обов'язки студента - систематично і глибоко оволодівати знаннями, практичними навичками за фахом, здавати завдання індивідуальної та самостійної роботи вчасно, сумлінно працювати над підвищенням свого професійного та загальнокультурного рівня.

Адаптація до навчання у ВНЗ - процес інтенсивних зусиль з боку учня по включенню в нові форми взаємодії і відносин, набуття нових навичок для досягнення позитивних результатів у навчанні та освоєнні компетентних знань для майбутньої професійної діяльності та успіху у житті.

Розділ 2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

В цьому розділі ми аналізуємо сумарні відповіді на анкету всього масиву респондентів, порівнюючи дві групи студентів:

1. Студенти, опитані очно в часи занять в академії, - тут і далі позначені як Група А.
2. Студенти, які мають багато пропусків занять без поважних причин, за списком деканатів розшукані через соціальні мережі та опитані заочно (телефоном), тут і далі в таблицях та аналізі позначена як Група Б.

Таблиця №1.

Гендер	гр. А		гр. Б.	
	N	%	N	%
Хлопці	336	53	16	61,5
Дівчата	297	47	10	38,4

Пропорції групи А відображають гендерну структуру студентів ПДАБА. Серед студентів гр. Б дівчат менше, ніж хлопців майже в два рази.

Таблиця №2.

Вік	гр. А		гр. Б.	
	N	%	N	%
17 років	381	60,3	15	57,6
18 років	189	29,8	8	30,7
19 років	42	6,6	2	7,6
16 років	6	1,2	-	-
22 роки	6	0,9	1	3,8
21 рік	4	0,5	-	-
20 років	3	0,4	3	1,1
27 років	2	0,2	-	-

Вікова структура першокурсників гр. А відображає факт, що 90% і 80% гр.Б. прийшли зі середньої школи. Вони досить юні (17-18років) і не завершили первинну соціалізацію.

Таблиця №3

Вступили до академії після:	гр. А		гр. Б.	
	N	%	N	%
Після школи	501	79,2	20	76,9
Після коледжу, ліцею, ПТУ	73	11,6	4	15,3
Пропрацювавши декілька років	33	5	1	3,8
Після закінчення іншого ВНЗ	21	3,3	2	7,6
Після армії	5	0,7	1	3,8

Як ми відмічали, значна частина студентів поступили до вузу після закінчення школи, ліцею, коледжу або ПТУ. Більш дорослі (9%) встигли попрацювати кілька років, прийшли після закінчення іншого ВНЗ або після армії. Половина студентів-прогульників поступили

до вузу після школи і близько третини після закінчення середньо спеціального навчального закладу або після армії, тобто у них більш широкий життєвий досвід.

Таблиця №4

Місце проживання (узагальнено)	гр. А		гр. Б.	
	N	%	N	%
Приїжджі	358	43,4	8	30,7
Місцеві	275	56,5	18	69,2

Серед першокурсників досить високий відсоток приїжджих студентів. Вони проживають в студентських гуртожитках, невелика частина на знімних квартирах, деякі студенти їздять кожен день з інших міст. 43% першокурсників змінили місця проживання, тим самим, кола спілкування у них змінились повністю. Серед студентів гр. Б переважають місцеві студенти, що можна пояснити можливостями іншого проведення часу замість занять, наприклад,- робота, спорт, мистецтво тощо.

Таблиця №5

Участь у житті школи, класу	гр. А		гр. Б.	
	N	%	N	%
Брав (-ла) активну участь у громадській роботі	294	46,5	5	19,2
Брав участь, цікавився культурним життям класу	137	21,6	13	50
Брав участь у громадському житті класу, але рідко	159	25	4	15,3
Не брав участь у громадському житті класу	24	3,8	2	7,6
Не цікавився громадським життям школи / класу	19	2,9	1	3,8

Серед студентів першого курсу майже половина брали участь у громадській роботі школи активно, за їх самооцінкою, ще чверть час від часу, кожен п'ятий брав участь у культурних заходах, і цей потенціал суспільної та культурної активності не повинен бути втрачений у вузі. Соціально пасивні були лише 6% першокурсників групи А. Студенти групи Б. менш цікавились громадською роботою, більш культурно масовою.

Таблиця №6

Середній бал атестату:	гр. А		гр. Б.	
	N	%	N	%
6	11	1,7	16	61,5
7	61	9,7	1	3,8
8	152	24	1	3,8
9	153	24,2	5	19,2
10	176	27,7	2	7,6
11	65	10,3	1	3,8
12	15	2,3	0	0

Таким чином, дві третини першокурсників гр. А.- успішні хорошисти, 12% можна віднести до відмінників, що є високим показником. Слабких студентів у гр. А. - близько третини (28%). Велика частина студентів Гр. Б складають студенти, у яких середній бал атестата був «6» балів, тобто їх знання значно нижче за рівнем, це може заважати їм в навчанні та

адаптації, але при цьому вони ще пропускають заняття ще більш ускладнюючі свою ситуацію. Тобто основна маса першокурсників – середнячки і їм буде важко освоювати програму вузу. На них викладачам треба звернути підвищену увагу. Але в цьому біда і вина самої шкільної системи освіти, яка орієнтована на кількість а не на якість, на масовість, а не на індивідуальність, на оцінки, а не на знання та розвиток інтелекту.

Таблиця №7

Як часто під час навчання в школі :	Середній бал гр. А	Середній бал гр. Б
Ви виконували домашнє завдання	2,31	3,5
Були конфлікти з однокласниками	3,58	3,2
Були конфлікти з вчителями	3,65	2,2
Ви пропускали уроки	3,6	2,1
Ви запізнювалися	3,39	3,3
Ви отримували невисокі поточні бали	3,4	3,6
Ви не имели желание выполнять домашнее задание	3,02	3,8
Загальний бал	3,28	3,1

Шкала: 1 – дуже часто, 2 – часто, 3 – середньо, 4 – рідко, 5 – дуже рідко

За самооцінкою студенти гр. А. під час навчання в школі досить часто виконували домашні завдання, студенти гр. Б. робили це значно рідше. Невисокі поточні балів, конфліктні ситуації і порушення дисципліни відбувалися середньо і рідко у гр. А. і середньо и часто у гр. Б., тобто більша частина першокурсників вже у шкільні роки надбали навчальні практики та звички, які перенесли до ВНЗ як позитивні, так і негативні.

Таблиця №8

Чому Ви обрали цю спеціальність ?	гр. А		гр. Б	
	N	%	N	%
Затребувана професія	172	27,1	12	16,3
Престижно	138	21,8	10	38,4
Гарантованість бюджетного місця	88	13,9	-	
Високі доходи в майбутньому	77	12,1	2	7,6
Батьки працюють за цією спеціальністю	61	9,6	-	-
Легше вчити і вирішувати питання	46	7,2	-	38
Порада друзів, близьких, знайомих	28	4,42	2	7,6
Пройшов (ла) тест по профорієнтації	15	2,3	-	-
Нікуди більше не вступив	8	1,26	-	-

Майже третина студентів гр. А. вибирали майбутню спеціальність в надії на перспективи працевлаштування по закінченню вузу. Кожен п'ятий респондент гр.А. вважає свою професію престижною, серед гр. Б. таких майже 40%, що відображає орієнтацію на високий рівень добробуту в майбутньому. Але не зрозуміло на чому заснована їхня впевненість, вона може не відображати реальну картину. На третьому місці за частотою студентів гр. А. - «гарантованість бюджетного місця», що показує важливість

безкоштовного навчання для дітей з малозабезпечених сімей, серед гр. Б. таких немає, можливе тому, що вони контрактники. Майже стільки чесно відповіли, що сподіваються на високі доходи потім. Продовжують трудові династії або керуються порадами близьких ще 12% респондентів гр. А., 7,6 % - гр. Б. Можна зробити висновок, що нинішні першокурсники - прагматики, їх турбує працевлаштування, престиж і доходи, а не самореалізація або суспільна користь фаху. Серед чинників вибору професії у гр. Б переважає мотив «легше вирішувати питання і вчитися» (38%!) серед гр. А. таких -7%. Тут ключове слово «легше» і це потенційні проблемні студенти.

Таблиця №9

У які ВНЗ / спеціальності Ви ще подавали документи?	гр. А		гр. Б	
	N	%	N	%
Технічні	271	42,9	10	38,4
Економічні	191	30,1	2	7,6
Культура, мистецтво	55	8,6	10	38,4
Правові	51	8,1	5	19,2
Природничі науки, медицина	41	6,3	1	3,8
Аграрні	24	3,8	1	3,8

Оскільки студенти можуть поступати до деяких ВНЗ та фахів, ми поцікавились куди вони поступали. 99% подавали документи до інших ВНЗ, 40% гр. А на технічні спеціальності, і третина- в економічні (тоді як на економічних навчаються в нашій академії 15%), майже 40% гр. Б. подавали на мистецтво та культуру. Таким чином, третина респондентів гр. А. та половина гр. Б. навчаються на факультетах, далеких від бажаної спеціальності,- їм не цікаві предмети. Така різниця бажаного і реального знижує мотивацію до навчання.

Таблиця №10

Чому Ви обрали саме нашу академію?	гр. А		гр. Б	
	N	%	N	%
За порадою друзів, рідних, знайомих	149	23,5	10	38,4
Через престижності ВНЗ	119	18,7	8	30,7
Більше шансів працевлаштування після закінчення навчання	82	13	5	19,2
Гарантоване проходження	69	10,9	-	-
Гарантованість бюджетного місця	63	10	1	3,8
Тут навчаються / працюють знайомі	47	7,4	2	7,6
Бажана спеціальність була тільки в цьому ВНЗ	42	6,6	3	11,5
Легше вчитися і вирішувати питання	32	5	6	23,0
Нікуди більше не вступив	30	4,7	1	3,8

Істотний вплив мікросередовища на вибір вузу, вирішальним фактором стала рекомендація знайомих. Грає роль і престиж ВНЗ. Ці два ресурси: особисті комунікації та імідж, піар, - слід посилювати для залучення абітурієнтів в майбутньому. Високі шанси на працевлаштування після ВНЗ і шанси потрапити на бюджет зіграли роль і тут у ще 23% респондентів. Вимушений вибір або антирейтинг зіграв роль у 9% першокурсників гр. А. та 18% гр. Б., потенційних відстаючих у навчанні.

Таблиця №11

Чи задоволені Ви своїм вибором?	гр. А		гр. Б	
	N	%	N	%
Так	330	52,1	12	46,1
Скоріше так, ніж ні	200	31,5	2	7,6
Не знаю	81	12,7	5	19,2
Скоріше ні, ніж так	16	2,5	4	15,3
Не відповіли	6	1	3	11,5

Половина студентів гр.А задоволені своїм вибором, як вузу, так і спеціальності. Приблизно третина гр.А - задоволена, але не всім. 13% гр. А. і 30% гр. Б. не знають або не відповіли. Незадоволені місцем навчання 3% гр. А та 16% гр. Б. Студенти, які потрапили в ПДАБА випадково чи вимушено мають проблеми з адаптацією.

Таблиця №12

Наскільки легко Ви звикли до нових умов навчання	Середній бал гр. А	Середній бал гр. Б
<i>Шкала де 1 - дуже легко, 5 - дуже важко</i>	2,8	3,4

Середній бал на рівні «3», тобто в цілому, дидактична адаптація пройшла середнє у студентів гр. А, хоч і є проблеми, студенти гр. Б, хто не ходить на заняття,- трохи менш адаптовані.

Таблиця №13

Самоорганізація. Як часто Ви? (самооцінка) :	Ср.бал гр. А	Ср.бал гр. Б
Запізнюєтесь на заняття	3,71	3,5
Пропускаєте заняття без поважних причин	4	2,2
Здаєте завдання в зазначений термін	2,45	4,1
Виконуєте завдання самостійно	1,98	1,9
Займаєтесь по сторонніми справами під час занять	3,69	3,5
Щодня виконуєте що-небудь із завдань	2,33	2,5
Виконували завдання після закінчення терміну здачі	3,29	3,8
Не могли знайти потрібну аудиторію	3,61	3,9
Прийшовши до академії, зустрівши знайомих, не шли на заняття	4,42	4,2
Не могли змусити себе зранку йти до академії	3,8	3,2
Не могли знайти потрібну інформацію	3,6	3,6
Не розуміли, що задано	3,6	3,4
Не знали розклад	4,2	4,1
Загальний бал	3,4	3,4

Оціночна шкала: 1 - дуже часто, 2 - часто, 3 - середньо, 4 - рідко, 5- дуже рідко

Результати показують, що значна частина студентів гр. А часто самостійно виконують домашні завдання щодня і здають їх в зазначений термін, рідко спізнюються і не

пропускають заняття. Порушення у них відбувається досить рідко (відносно гр. Б. майже в 2 рази), що свідчить про високу формальну та соціальну адаптацію та відповідальність студентів 1 групи. Окремі факти мілких порушень дисципліни трапляються у майже половини студентів: вони не розуміли завдань, не могли знайти потрібну аудиторію, займалися сторонніми справами на лекції. Все це впливає на якість навчального процесу та знань. Загальні результати однакові але по окремим позиціям вони суттєво різняться.

Таблиця №14

Наскільки часто Вам допомагають в навчанні?	Ср.бал гр. А	Ср.бал гр. Б
Батьки	4,1	4,2
Одногрупники	3,3	3,1
Нові друзі	3,6	3,8
До вузівські друзі	4,0	3,7
Викладачі	3,5	4,5
Куратор	4,0	4,0
Загальний бал	3,8	3,9

Оціночна шкала: 1 - дуже часто, 2 - часто, 3 - середньо, 4 - рідко, 5- дуже рідко

Отримані результати підтверджують гіпотезу №6, що студенти рідко звертаються за допомогою у навчанні до куратора, батьків, довузівських друзів та викладачів; відносно частіше до одногрупників, нових друзів з академії. Це можна трактувати самостійність в навчанні або що завдань було не так багато і вони не складні. Суттєва різниця лише у допомогі з боку викладачів, можливе студенти, які мають багато пропусків, не звертаються до викладачів із почуття провини або тому, що мало бувають академії.

Таблиця №15

Наскільки часто у Вас виникають конфлікти з:	Ср.бал гр. А	Ср.бал гр.Б
Одногрупники	1,3	2,10
Куратори	1, 1	2,10
батьки	1, 5	2,10
Шкала де 1- дуже рідко , 5 - дуже часто	1,3	2,1

У студентів-прогульників вище середній бал частоти конфліктів з одногрупниками, кураторами, батьками, ніж у студентів, які відвідують навчання майже в 2 рази. Але частота конфліктів в цілому низька. Все ж не зайве дознатись що є чинником цих конфліктів, як вони пов'язані з пропуском занять та навчанням.

Таблиця №16

Що Вам заважає вчитися краще?	гр. А		гр. Б	
	N	%	N	%
Не вміння планувати свій час	133	20,9	10	38,4
Незацікавленість в досліджуваному предметі	126	19,4	5	19,2
Прогалини шкільної освіти	87	13,7	6	23,0
Невпевненість і боязкість	80	12,1	-	-
Незнання, де взяти матеріал для підготовки до занять	72	11,3	--	-
Сусіди по гуртожитку	58	8,8	5	19,2
Весела компанія	57	8,7	-	-
Щось ще	19	2,7	-	-

Головною причиною, що заважає добре вчитися студентам - це невміння планувати власний час (кожен п'ятий гр. А та майже 40% гр. Б.). Негативно впливає незацікавленість у предметі (майже у кожного п'ятого обох груп) та прогалини шкільних знань (у кожного шостого гр. А., та кожного п'ятого гр. Б.). Оточення впливає негативно ще на 16% гр. А. та 20% гр. Б. (особливо студентів, що мешкають у гуртожитку). Особисті психологічні проблеми відчуває кожен восьмий (тут потрібна допомога психолога). На незнання як і де можна взяти матеріали для підготовки, послалися ще 11%, це вже сигнал викладачам. Що стосується студентів Гр. Б, для них головні проблеми - невміння планувати свою навчальну діяльність та прогалини шкільної освіти майже у 2 рази вище, ніж гр. А. На них більш впливає оточення (тобто вони менш самостійні) і деякі працюють, не маючи дозволу деканату.

Таблиця №17

Якщо Ви не справляєтеся із завданнями і не встигаєте здати в строк, то Ви:	гр. А		гр. Б	
	N	%	N	%
Доробите до кінця завдання і здасте пізніше	219	34,7	5	19,2
Попросіть допомоги / відстрочки у викладача	167	26,5	4	15,3
Попросіть допомоги у батьків	73	11,4	1	3,8
Будете сильно переживати і нервувати і здасте незавершене, але в строк	65	10,3	-	
Відкладіть вирішення завдання на потім	55	8,6	10	38,4
Попросіть допомоги у одногрупників	54	8,4	1	3,8

Найбільш поширені навчальні практики вирішення проблеми «завдання в строк» досить стереотипні та поширені: найчастіше зустрічається «здача поза терміном» без згоди викладача, деякі просять відстрочки у викладачів або просять допомоги батьків або здають у строк не дороблене ще по 10% студентів гр. А. У студентів гр. Б. домінує практика відкладати завдання на «потім» на невизначений термін, здача після строку або допомога батьків. Таким чином, масовим явищем вже на 1 курсі стає низька дисципліна тайм менеджменту, що призводить до перевантаження самих студентів, зніжує якість виконання, збільшує кількість боржників, і внаслідок цього - перевантаження викладачів.

Таблиця №18

Як легко Ви звикаєте до нового?	гр. А		гр. Б	
	N	%	N	%
середньо	237	37,5	12	46,1
легко	228	36	2	7,6
дуже легко	94	14,8	10	38,4
важко	63	9,9	2	7,6
дуже важко	11	1,7	-	-

Половина першокурсників, які відвідують заняття, за своїм психотипом, легко або дуже легко звикають до нового, тому перехід від середньої освіти до вищої не став для них стресом. Ще майже 40% гр. А. та половина гр. Б. до нового адаптуються середньо, їм потрібно більше часу. Лише 10% абітурієнтів мають індивідуальні психологічні проблеми, що заважають адаптуватися до навчання у ВУЗі і їм потрібна допомога психологічної служби академії.

Таблиця №19

Хто Вам розповідає про життя академії?	гр. А		гр. Б	
	N	%	N	%
Студенти старших курсів	191	30,1	11	42,3
Викладачі	157	24,9	5	19,2
Куратор	147	23,2	-	-
Знайомі	137	21,7	10	38,4

З життям академії першокурсників знайомили студенти старших курсів та знайомі (неформальні агенти соціалізації), при чому для студентів гр. Б. – це головний канал. На другому місці - формальні агенти: майже половини гарних студентів та для п'ятої частини прогульників.

Таблиця 20

Хто Вам розповідає що і де знаходиться? (просторова локалізація та ресурси)	гр. А		гр. Б	
	N	%	N	%
Куратор	221	35	9	34,6
Студенти старших курсів	206	32,5	5	19,2
Знайомі	105	16,7	8	30,7
Викладачі	99	15,6	7	26,9

Пояснення про розташування в академії різних навчальних, побутових і культурних структур на рівних здійснювали формальні агенти (куратори) і не формальні, в сукупності з перевагою останніх, особливе для студентів гр. Б.

Таблиця №21

Хто Вам розповідає про форми дозвілля?	гр. А		гр. Б	
	N	%	N	%
Студенти старших курсів	270	42,6	12	46,1
Куратор	147	23,3	3	11,5
Знайомі	130	20,6	6	23,0
Викладачі	85	13,4	5	19,2

Безумовно неформальні канали основні в інформування про можливі форми дозвілля та культурного життя академії та гуртожитків, що природно і закономірно (64% проти 36%).

Таблиця №22

Хто Вам розповідає про права та обов'язки студента?	гр. А		гр. Б	
	N	%	N	%
Куратор	314	49,5	8	30,7
Викладачі	187	29,6	3	11,5
Студенти старших курсів	72	11,3	11	42,3
Знайомі	24	8,8	4	15,3

Про правила, обов'язки студентам повідали формальні агенти соціалізації, які потім контролюють їх дотримання і зовсім трохи неформальні агенти: 80% проти 20% у гр. А., а у гр. Б. навпаки: основний канал, як й раніше, неформальні агенти: знайомі та старшокурсники, бо з викладачами вони бачаться рідко.

Таблиця №23

Хто Вам розповідає про правила поведінки у вузі?	гр. А		гр. Б	
	N	%	N	%
Куратор	293	46,3	13	50
Викладачі	231	36,5	6	20
Студенти старших курсів	67	10,6	1	3,1
Знайомі	32	5	7	26,9

З культурою і етикою ВНЗ студентів 1 курсу знову - знайомлять формальні агенти. (83% проти 15% гр. А та 70% проти 30% гр. Б). Цікаво, що викладачі приділяють цьому більше уваги, ніж правам та обов'язкам студентів, часто у формі критики і зауважень, що може грати роль відторгнення, а не стимулу.

Таблиця №24

Хто Вам розповідає про форми навчання та атестації?	гр. А		гр. Б	
	N	%	N	%
Викладачі	276	43,5	10	38,4
Куратор	202	32	4	15,3
Студенти старших курсів	101	15,9	6	23,0
Знайомі	53	8,5	6	23,0

Про форми навчання, види атестації та терміни, в першу чергу, говорять студентам викладачі і куратори (разом - 75% гр. А. та 53% гр. Б). Неформальні агенти діляться своїм досвідом з 24% студентів гр. А. та 46% гр. Б. Тобто для студентів порушників дисципліни головний канал співучні та старшокурсники і в цьому питанні але вони не завжди вчать позитивному.

В цілому, з відповідей на питання з соціальної адаптації, **можна зробити висновки:** неформальні і формальні агенти комунікації та соціалізації відіграють важливу роль в адаптації студентів до вузу, але в різних сферах і аспектах різною мірою але у студентів гр. Б. неформальний канал інформації головний, вони на нього орієнтуються.

Таблиця №25

Чи знаєте Ви про існування психологічної служби допомоги в Академії?	гр. А		гр. Б	
	N	%	N	%
Ні	503	79,5	18	69,2
Так	130	20,5	8	30,7

На жаль, більша частина студентів не знає про існування психологічної служби допомоги в нашій академії. Всього п'ята частина знає про її існування. В той же час, близько третини студентів самі зізналися, що відчувають певні проблеми з адаптацією. Цікаве що студенти – прогульники більш інформовані про існування психологічної служби в академії, можливе звертались за допомогою.

Обробка відповідей на відкриті запитання.

Стилістика збережена. Наведений процент від відповідей.

14. Що заважає Вам почуватися впевнено і комфортно в академії: нічого не заважає -29%; боязнь не скласти сесію, не здати залік (страх та невпевненість в собі) -22,1%; необхідність рано вставати, лінь-14,7%; холод - 11,8%; відсутність деяких знань, упущених в школі - 6,9%; відсутність стипендії -6,5%; проїзд - 5,3%; не задоволені відносинами в новому колективі - 4,5%; не влаштовує розклад -2,4%; всього відповіли - 37,1%; не відповіли - 62,9% від загальної кількості респондентів.

28.Що Ви відчували в перші декілька тижнів після вступу до академії?

Відчували позитивні почуття 51,7% , а саме: самостійність -11,9%; радість – 11,9%; ейфорію - 9,1%; зацікавленість - 8,4%;щастя - 6,9%; захват – 3,5%.

Негативні відчуття в сумі переживали 44,8% , а саме: розгубленість - 11,2%; недосипання, голод, втому - 6,9%; інтригу - 6,3%; страх – 6,3%; шок-4,9%; здивування «куди я потрапив?!» - 2,8%; образу - 2,8%; було дуже важко – 2,1%; паніка – 1,4%.

Не відповіли - 80,3% респондентів. Напевне пережили цей період спокійно.

29. Чим навчання у ВНЗ відрізняється від навчання в школі?

Позитивне ставлення до навчання:

Більше самостійної роботи - 12,6%;

Більш самостійні (сам за себе відповідаєш) –16,3%;

Інша система оцінювання – 6,7%;

Інші форми навчання - 5,2%;

Вище відповідальність – 3,2%;

Тривалість занять – 2,8%;

Суворість (ставлення не як до дитини)– 4,8%;

Вище зацікавленість – 3,6%;

Велике навантаження, обсяги інформації - 11,4%;

Важче - 9,1%.

Легковажне ставлення до навчання:

Не ведеться суворий контроль за пропусками -6,4%;

Свобода дій –5,9%;

Веселіше, легше, цікавіше – 5,6%;

Легше вчитися, ніхто не заставляє навчатися – 6,4 %

Всього відповіли - 38,2% респондентів. Не відповіли – 61,8 % респондентів.

30. Що необхідно було б зробити для більш швидкої адаптації першокурсників до навчання в ВНЗ?

Більш детальне ознайомлення з ВНЗ; спеціальністю, екскурсії по академії–18,9%;

Більше спілкування і уваги зі сторони куратора, викладачів–18,1%; з варіантами: «викладачі повинні створювати цікаві ситуації», «поблажливо ставитися до прохань додатково, щось пояснити», «давати «можливість прояву творчості, а не навчати за шаблоном (строго за програмою)»»;

Поступово збільшувати навантаження не з перших тижнів аби студенти звикли до нової системи навчання, на початку навчання намагатися задавати домашніх завдань менше – разом 15,6%;

Стабільна кількість занять протягом тижня - 6,6% можливо, мається на увазі однакова кількість занять кожного дня, або відсутність числівника/знаменника;

Для просторової орієнтації в будівлях академії не вистачає стендів, написів, вказівників, інформаційних блоків, пропонують видати мапу, план академії - разом 11,5%;

Все влаштовує - 11,1%;

Ті, кому важко вставати вранці, або далеко добиратися просять прибрати перші заняття або зробити початок занять з 8:30 - 7,4%.

Жорсткіше присікати проступки студентів – 4,9%;

Більше заходів для виховання командного духу – 2,9%;

Більше залучати студентів до громадської діяльності – 1,6%;

Інше - 1,2

Всього на це питання відповіли 36,9% від загальної кількості респондентів. Не відповіли на питання 63,1%.

СОЦІАЛЬНИЙ ПОРТРЕТ ПРОГУЛЬНИКІВ

За інформацією викладачів та деканатів багато пропусків без поважної причини мали на початок грудня 171 студентів першого курсу. Вони надали нам їх список, ми розшукали їх за допомогою соц. сітей й склали їх соц. портрет. Далі згоду та відповіли на питання анкети 26 осіб з них, що склало біля 10% загальної кількості. (Їх відповіді див. на стор.10-20).

Таблиця №26

Соц. ознаки	Економічний	ПЦБ	Механічний	Будівельний	ТЖЗ і екологи	Архітектурний
1. Гендер						
Жінки	8	21	5	8	7	6
Чоловіки	10	43	10	22	11	10
2. Вік						
17 років	9	32	8	21	13	15
18 років	2	20	6	9	4	1
19 років	-	4	1	-	1	-
20 років	3	-	-	-	-	-
22 років	5	-	-	-	-	-
3. Місце проживання						
Місцеві	14	44	7	17	9	6
Гуртожиток	4	20	8	13	9	10
Всього	18	64	15	30	18	16

Узагальнюючи дані студентів, що не відвідують заняття, можна зафіксувати значне домінування серед них чоловіків, найбільш молодих за віком (17 років) та місцевих. Більше всього недбайливих студентів на факультеті ПЦБ але треба дивитися не загальні дані, а на відсоток від загальної кількості студентів на факультеті.

Розділ 3. АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ.

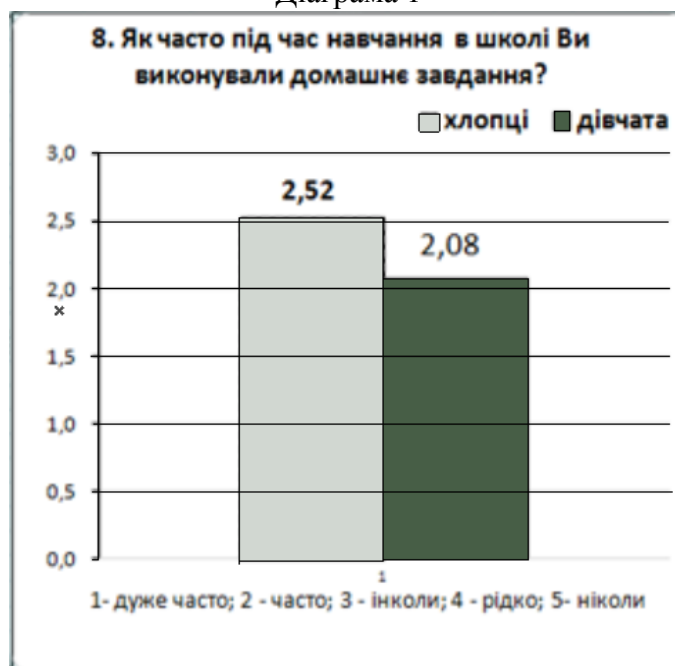
Для перевірки гіпотез ми визначили декілька факторів:

1. Гендер; 2. Фах; 3. Загальне ставлення до навчання; 4. Стійкість мотивації вибору професії. Потім зробили парні кореляції цих факторів з питаннями адаптації та навчальними практиками у школі.

3.1. Кореляція за Гендером

Навчання до вступу до академії.

Діаграма 1

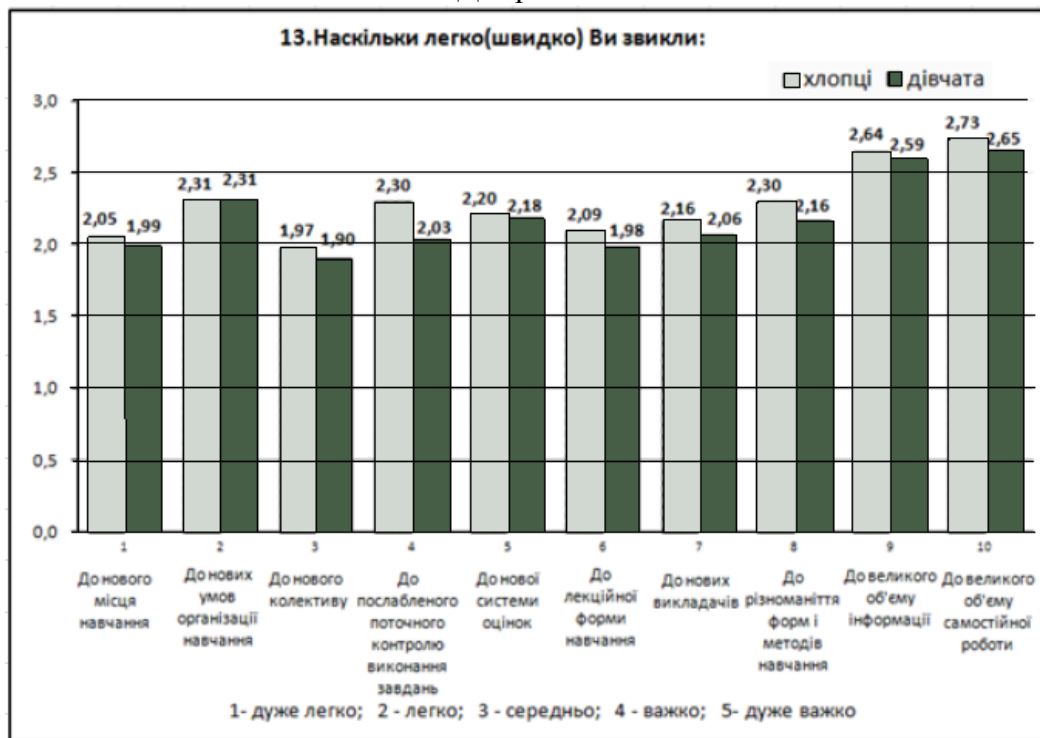
Під час навчання в школі дівчата трохи частіше виконували домашнє завдання, ніж хлопці. В цілому, всі студенти виконували домашні завдання досить часто.

Діаграма 2

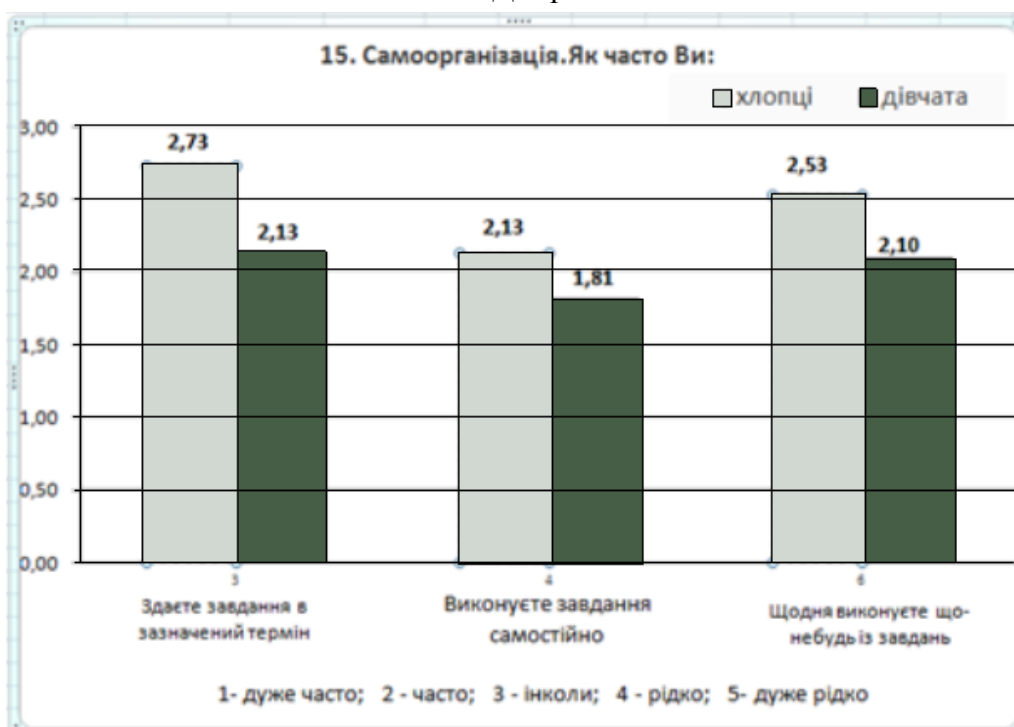
Як у дівчат, так і у хлопців час від часу були конфлікти з однокласниками та вчителями, при чому у дівчат трохи частіші. Хлопці інколи пропускали уроки, спізнювалися, отримували невисокі поточні бали і не мали бажання виконувати домашнє завдання. Таким чином, хлопці під час навчання в школі були менш дисциплінованими, ніж дівчата, що спостерігається і у ВНЗ.

Діаграма 3

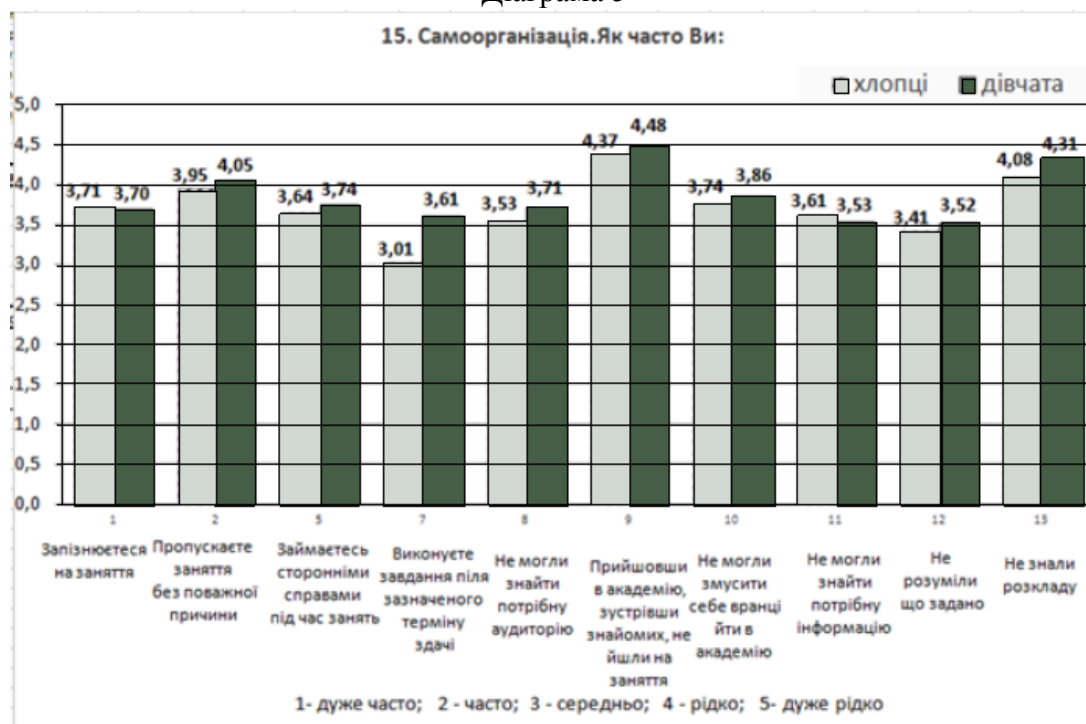
Тенденція така: дівчатам трохи легше було адаптуватися до нових умов, ніж юнакам, але розрив не значний. Хлопцям складніше було звикнути до ослабленого поточному контролю та збільшення навантажень. В цілому, студенти легко пройшли формальну адаптацію: до нового місця навчання, лекційної форми занять, нової системи оцінок і умов організації навчання. Соціальна адаптація трохи швидше пройшла у дівчат.

Діаграма 4

На середньому рівні адаптація до зростання навантажень і тут дівчата трохи випереджають юнаків (див. діаграму №3). Дівчата часто (діаграма №4) виконують завдання самостійно, здають завдання в зазначені терміни і щодня виконують щось із завдань, а хлопці – іноді. Це можна пояснити тим, що дівчата за своєю природою більше намагаються бути на хорошому рахунку, для них важливіше авторитетна думка і репутація.

Діаграма 5

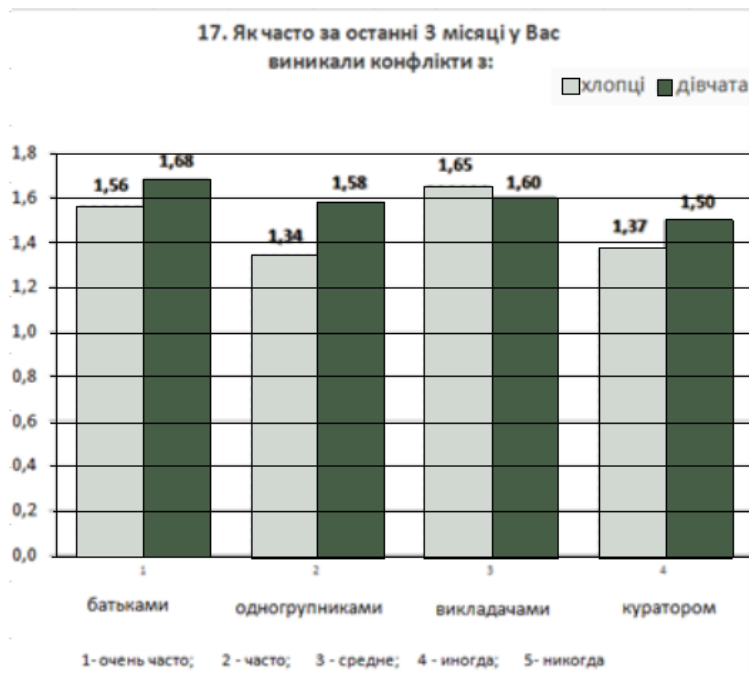
За результатами відповідей можна зробити висновок, що в цілому дівчата рідше порушують дисципліну і терміни виконання завдань, ніж хлопці. Рівень запізнь практично рівний. Порушення норм, правил, розпорядку коливається від значення «іноді» до «дуже рідко», тому можна зробити висновок, що з самоорганізацією та навчальною дисципліною у дівчат дещо краще, ніж у юнаків але адаптація пройшла добре у всіх.

Діаграма 6

Результати опитування показали, що дівчата рідше звертаються до когось за допомогою у навчанні, ніж хлопці, але відмінності не значні (див. діаграму № 6).

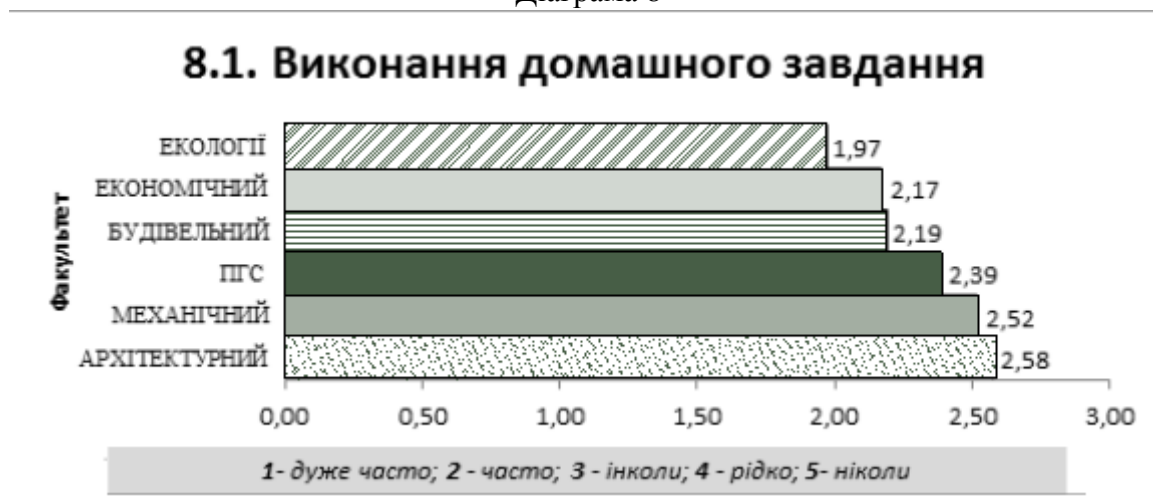
Діаграма 7

Конфліктність у дівчат за останні 3 місяці була трохи вище, ніж у хлопців з батьками і одногрупниками але ні з викладачами. Загальна низька частота конфліктів є додатковою ознакою гарної соціальної та психологічної адаптації.

3.2 Кореляція за факультетами

Діаграма 8

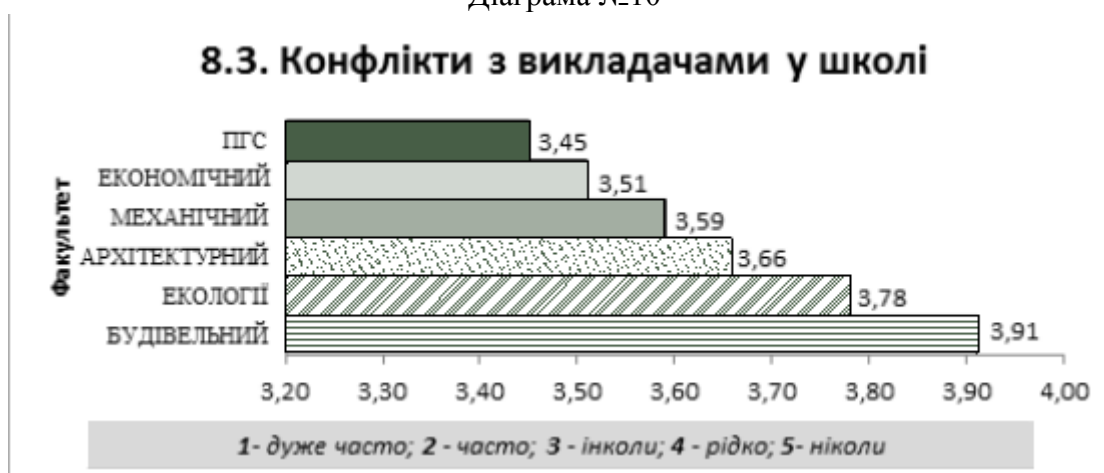
Найвідповідальніші у виконанні домашніх завдань в школі були першокурсники з екологічного факультету. Студенти Архітектурного факультету були найбільш недбайливими в виконанні домашніх завдань. В цілому студенти всіх факультетів виконували домашні завдання в школі в інтервалі значень «Часто» - «Іноді», мабуть, ситуація змінювалася з різними навчальними предметами.

Діаграма №9

У студентів всіх факультетів, крім будівельного, іноді виникали конфлікти з однокласниками, у студентів Будівельного факультету конфлікти виникали рідко. Це може бути пов'язано з тим, що на даному факультеті більше випускників сільських шкіл, де відносини більш дружні.

Діаграма №10

У студентів всіх факультетів конфлікти з вчителями в школі були іноді, а у студентів будівельного факультету найрідше виникали конфлікти з викладачами, вони наблизилися до межі "рідко".

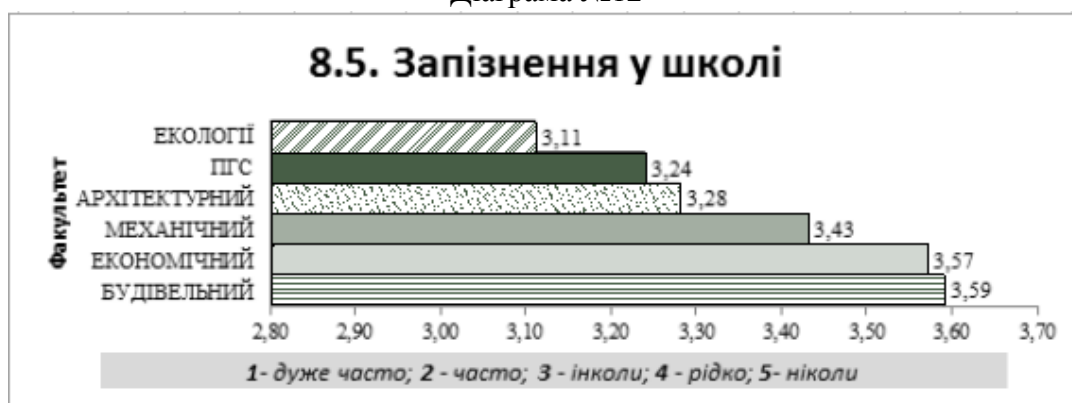
Діаграма №11

Студенти всіх факультетів іноді пропускали уроки в школі. Але студенти факультету ПЦБ пропускали школу трохи рідше, що в вузі не спостерігається.

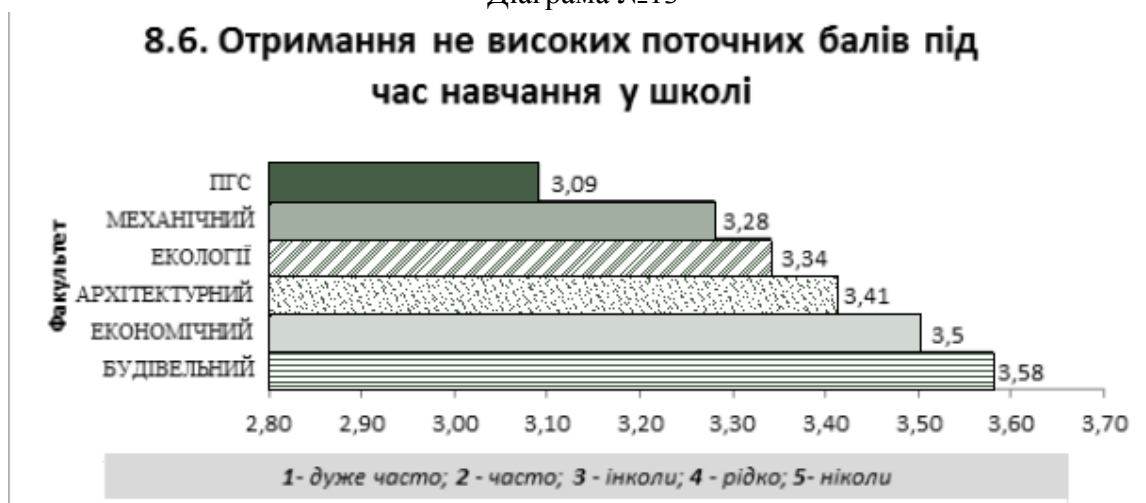

Діаграма №12

Студенти усіх факультетів іноді спізнювалися в школу. Але студенти факультетів Екології, ПЦБ і Архітектурного частіше дозволяли собі запізнення, ніж студенти Механічного, Економічного або Будівельного факультетів, що ми спостерігаємо і в вузі. Навчальні практики і сформовані багаторічні звички змінити важко.

Діаграма №13

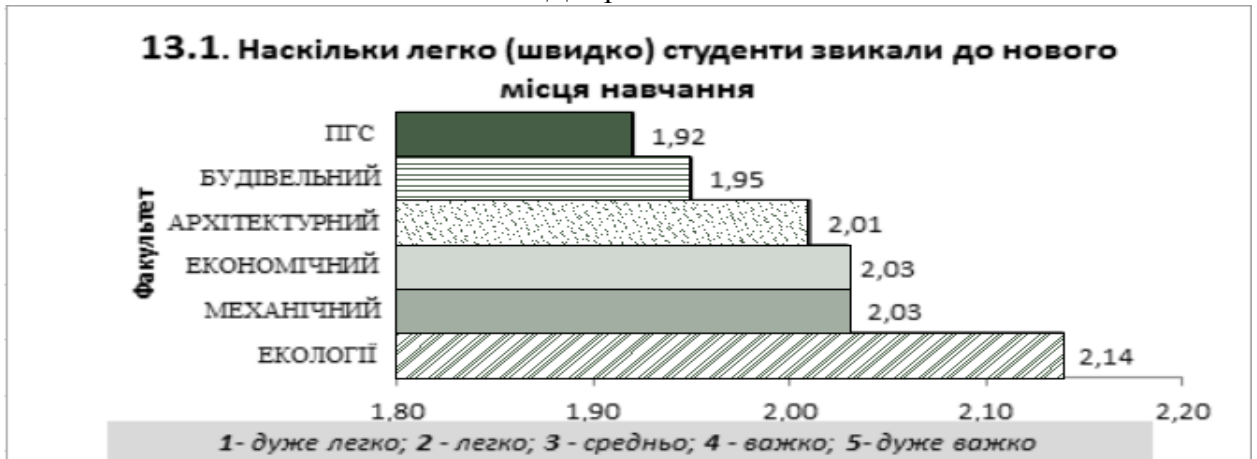
Студенти факультету ПЦБ і механіки частіше студентів інших факультетів, отримували невисокі поточні бали під час навчання в школі. Студенти інших факультетів отримували не високі поточні бали у школі в межах категорії «іноді» і були більш старанними.

Діаграма №14

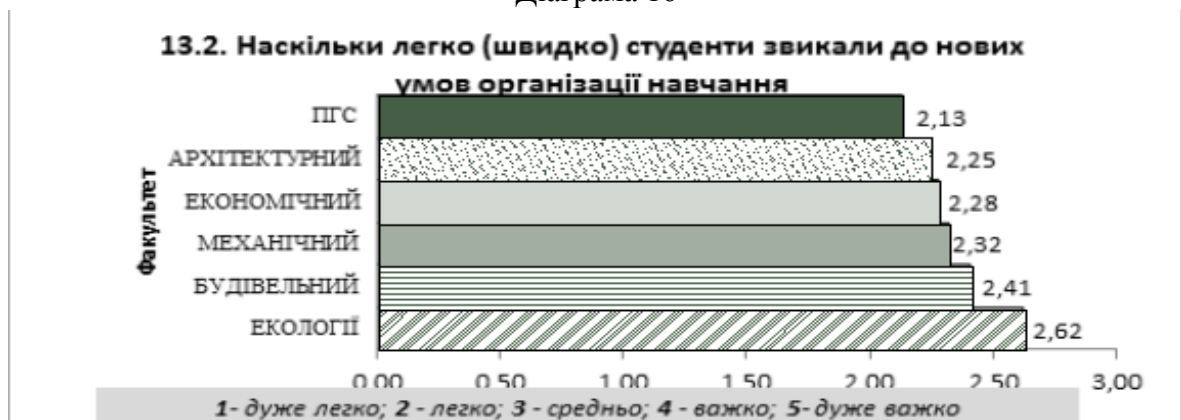
У студентів факультету ПЦБ часто було відсутнє бажання виконувати домашнє завдання, коли вони вчилися в школі, тому й оцінки були нижчі чим у студентів інших факультетів. Студенти механічного факультету, факультету ТЖЗ та екології не мали бажання виконувати домашнє завдання в школі іноді. Студенти Будівельного, Архітектурного і Економічного факультетів були більш старанними учнями в шкільний період.

Діаграма 15

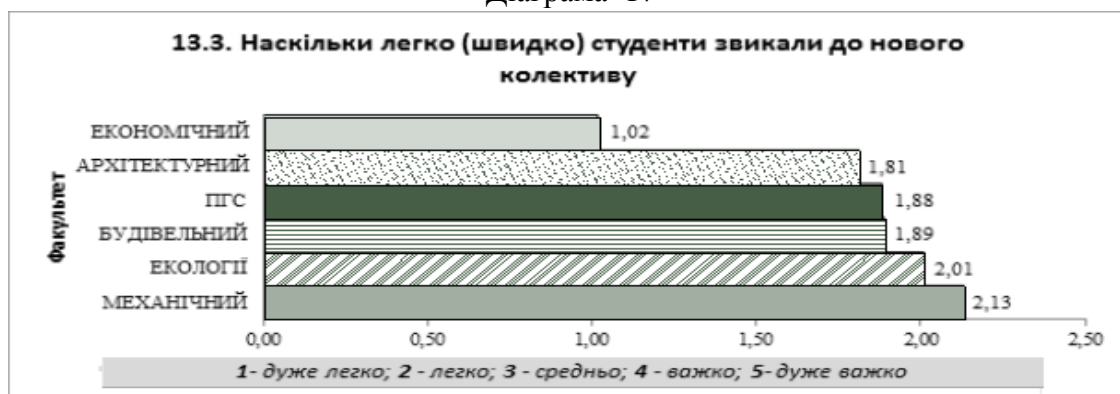
Студенти факультету ПЦБ і Будівельного факультету звикли до нового місця навчання легко, як і студенти архітектори, механіки та економісти, чії відповіді близькі до них за значеннями просторової адаптації. Трохи складніше засвоювали планіровку ПДАБА студенти факультету ТЖЗ і Екології.

Діаграма 16

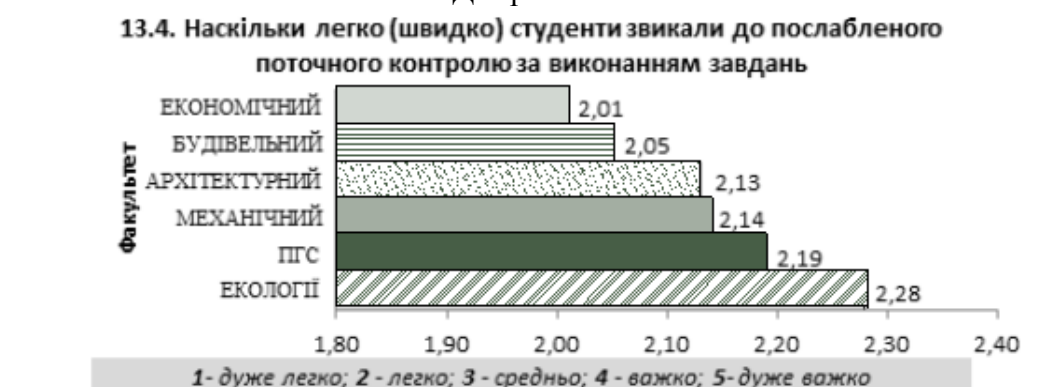
До нових умов організації навчання найлегше адаптувалися студенти ПЦБ, потім майже врівень йдуть архітектори й економісти, далі йдуть механіки і будівельники, середнє адаптувалися студенти факультету ТЖЗі екології.

Діаграма 17

Студенти Економічного факультету дуже легко і швидко адаптувались. Легко звикли до нового колективу молоді люди з архітектурного та будівельного факультетах і на ПЦБ, до них близькі відповіді студентів факультету ТЖЗ та екології і механіків. Це можна пояснити високим ступенем комунікабельності молоді і роботою кураторів по згуртуванню колективу. Можна констатувати, що соціальна адаптація пройшла успішно.

Діаграма 18

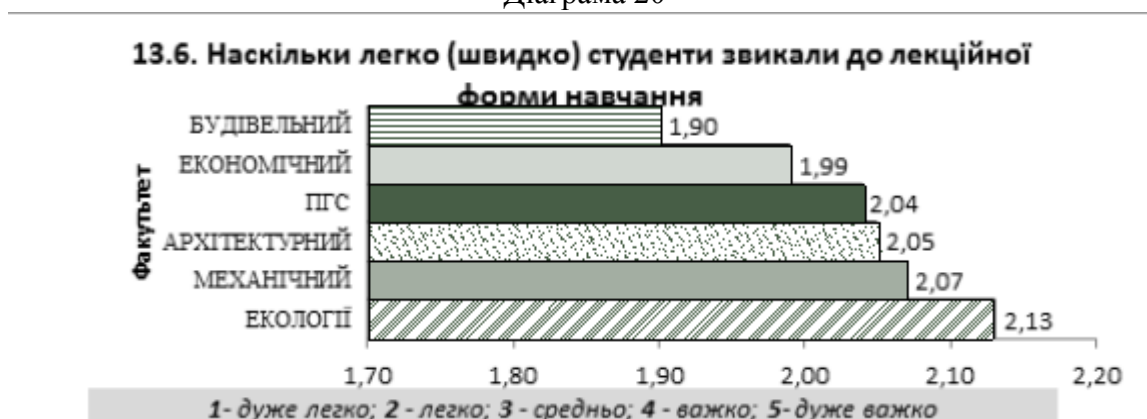
Студенти всіх факультетів легко звикли до ослабленого поточному контролю виконання завдань. Але учні на Економічному і Будівельному факультетах найбільш легко, порівняно з іншими, а ось студенти факультету Екології та ТЖЗ трохи довше звикали до відсутності щоденного контролю та перевірок завдань. В цілому відмінності не значні.

Діаграма 19

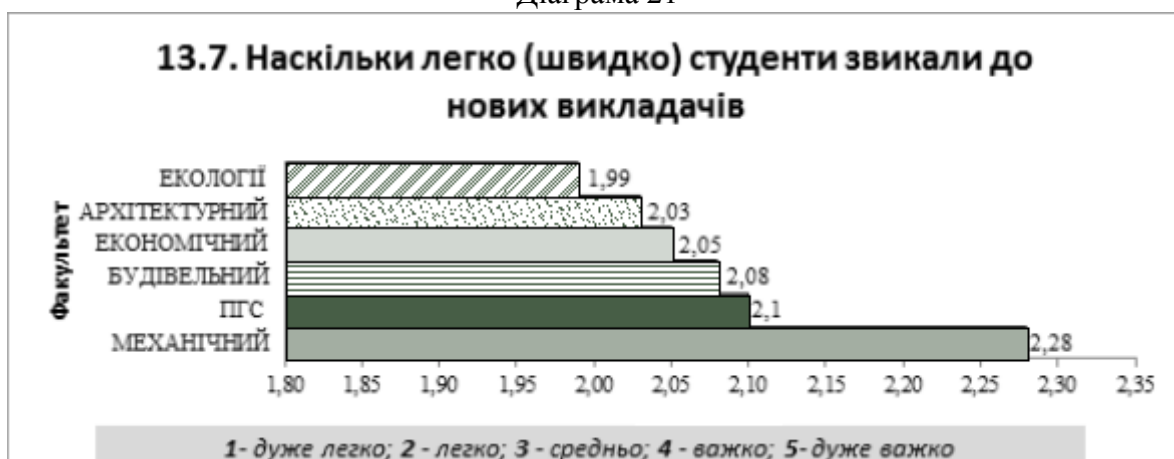
Студенти всіх факультетів легко звикли до нової системи оцінок. Але на тлі інших факультетів, студенти Будівельного факультету найбільш легко звикали до нової системи оцінок, а студенти Механічного факультету засвоювали нову систему оцінок трохи довше.

Діаграма 20

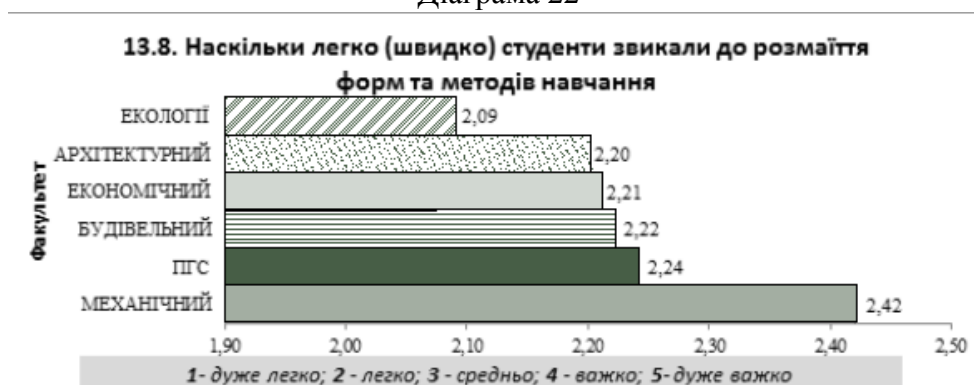
Всі студенти легко звикли до лекційної форми подачі матеріалу, відмінності за факультетами мінімальні, в розмірі 0,2—0,3 статистична похибка.

Діаграма 21

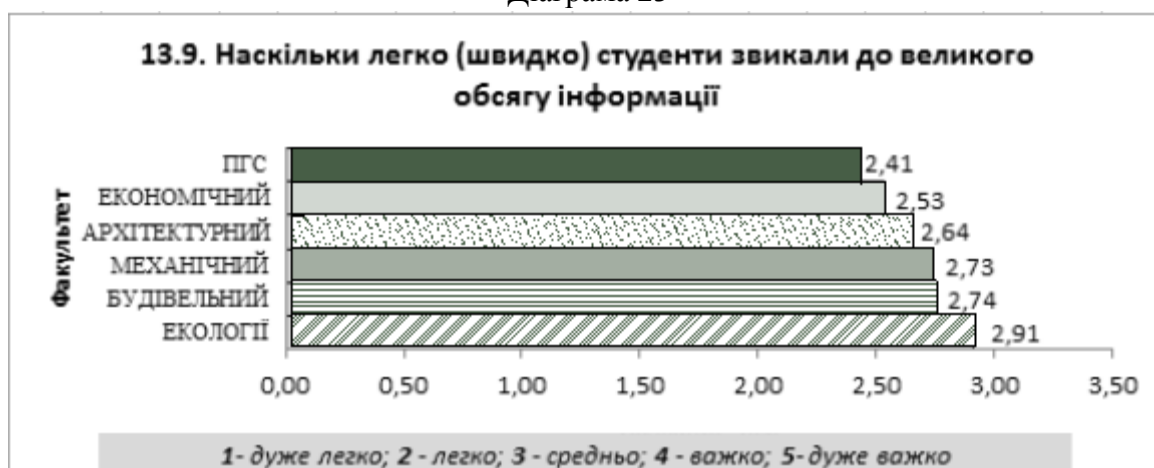
Студентів всіх факультетів легко адаптувались до нових викладачів, але хоча бали студентів факультету Екології та ТЖЗ трохи вище. Механікам було складніше звикати до індивідуальних особливостей викладачів, але різниця не значна: 0,35 бала.

Діаграма 22

Студенти всіх факультетів легко адаптувались до різноманітності форм і методів навчання. Знов трохи лідирують студенти факультету Екології і ТЖЗ, а студенти Механічного факультету на тлі всіх інших адаптувались трохи довше.

Діаграма 23

До більших, ніж в школі, обсягів інформації найшвидше адаптувалися студенти ПЦБ, слідом за ними економісти та архітектори, складніше до великих обсягів навчального матеріалу звикали екологи та ТЖЗ.

Діаграма 24

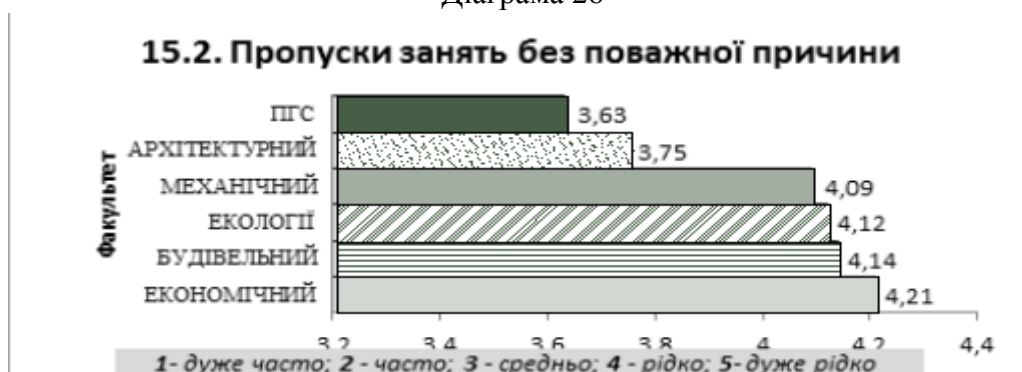
Студенти усіх факультетів, крім факультету Екології і ТЖЗ, легко звикали до великих обсягів самостійної роботи у ВНЗ. А студенти факультету Екології і ТЖЗ звикли до великого обсягу самостійної роботи не до кінця, що позначається балом «середньо» або «так собі».

Діаграма 25

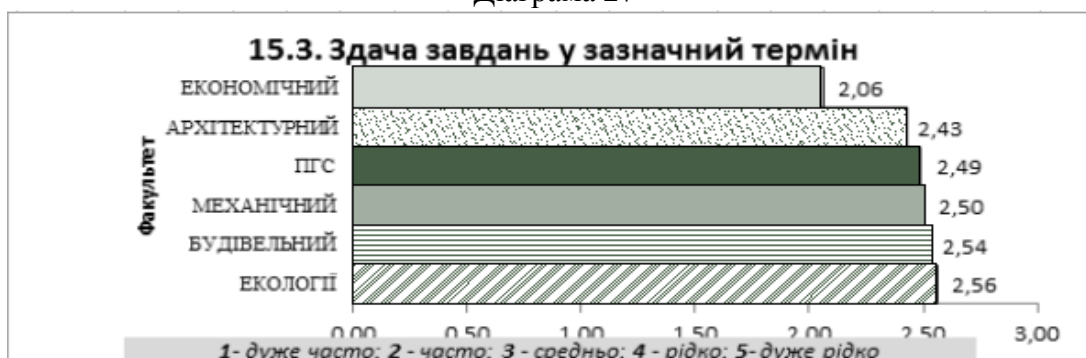
Студенти усіх факультетів із середнім ступенем частоти дозволяють собі спізнюватися на заняття. Але студенти Архітектурного факультету частіше за інших запізнюються, а студенти Економічного факультету найбільш пунктуальні у них запізнення «рідкі», що продовжує практику поведінки в школі.

Діаграма 26

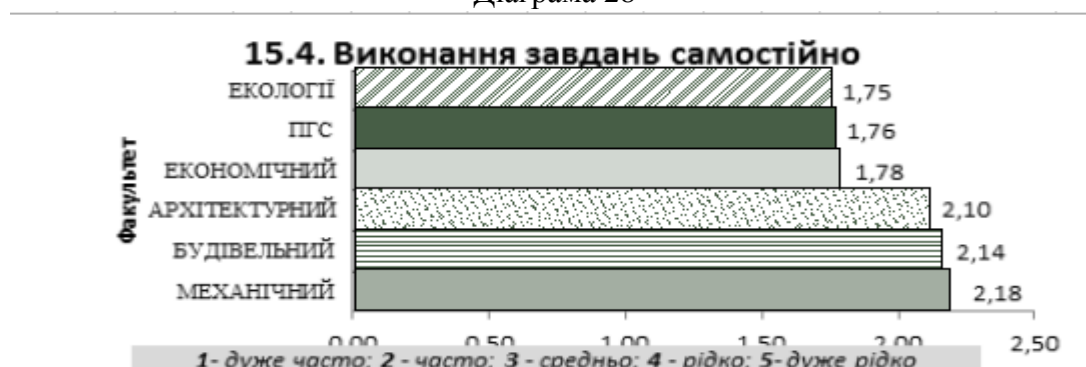
Першокурсники не надто часто пропускають заняття без поважної причини, але частіше це зустрічається серед студентів ПЦБ та архітектурного факультетів. А ось студенти факультетів механічного, будівельного і факультету екології та ТЖЗ рідко дозволяють собі пропуски занять. Найбільш дисциплінованими, на сьогоднішній день виявилися студенти економічного факультету.

Діаграма 27

Студенти усіх факультетів намагаються здавати завдання в строк, але студенти Економічного факультету знову більш дисципліновані, а найменш дотримуються термінів здачі завдань індивідуальної роботи студенти факультету Екології та ТЖЗ.

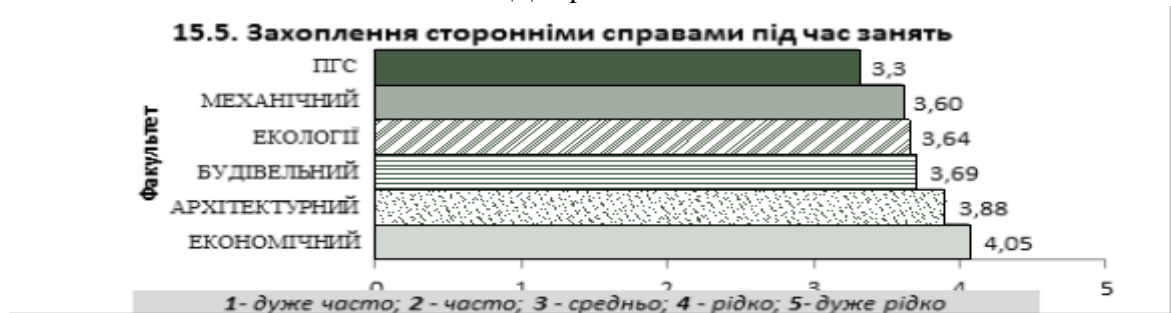
Діаграма 28

Студенти факультетів ПЦБ, Екології і ТЖЗ та Економічного дуже часто виконують завдання самостійно, а студенти архітектурного, будівельного, механічного факультетів виконують завдання самостійно часто, що не може не радувати. Правда, на момент опитування, поточні завдання були не великі, тому студенти з ними справлялися самі.

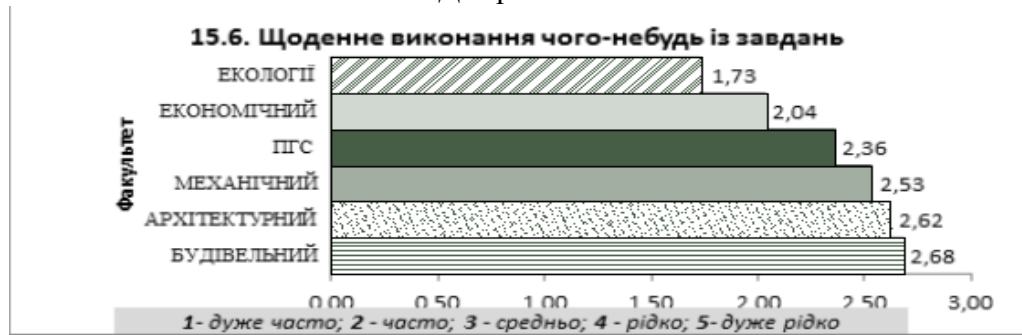

Діаграма 29

Студенти факультетів Механічного, Будівельного, Архітектурного, Екології і ТЖЗ, приблизно однаково дозволяють собі захоплення сторонніми справами під час занять, але ближче до категорії «рідко». Студенти факультету ПЦБ час від часу дозволяють собі відволікатися. А ось учні на Економічному факультеті більш дисципліновані та уважні під час занять.

Діаграма 30

Самими старанними виявилися учні на факультеті Екології і ТЖЗ, вони "дуже часто" кожен день виконують що-небудь із завдань. Студенти таких факультетів, як ПЦБ, Механічний часто щодня виконують що-небудь із завдань. Студенти економічного факультету знаходяться на межі між категорією "часто" і "дуже часто", а студенти Архітектурного і Будівельного факультету завдання виконують часто, але не кожен день. Регулярність виконання самостійної роботи допомагає засвоєнню знань і дисциплінує.

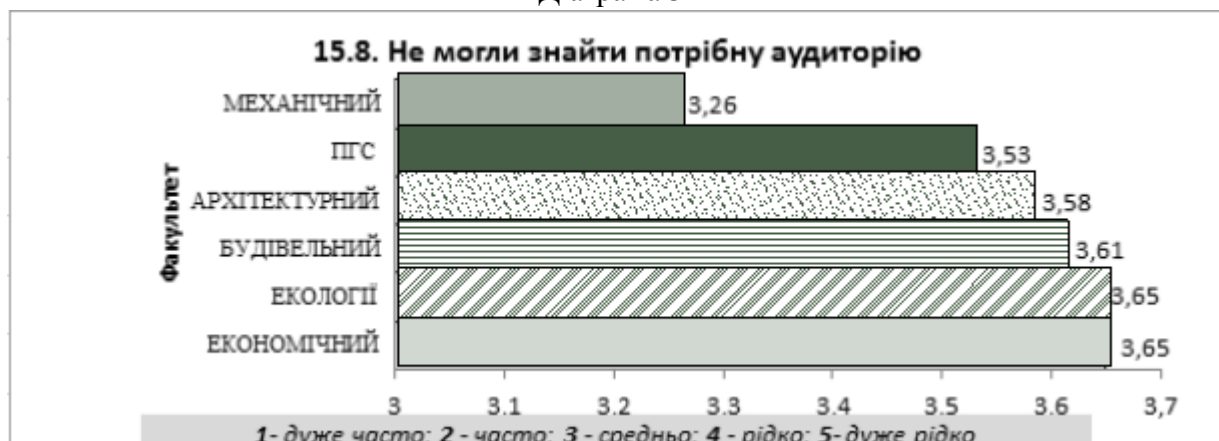
Діаграма 31

Виконують завдання після терміну здачі частіше студенти факультету ПЦБ. Студенти Механічного і Будівельного факультетів у середній мірі дозволяють собі виконувати завдання з запізненням. Учні на таких факультетах, як Архітектурний та Екології і ТЖЗ інколи виконують завдання після терміну, а ось студенти Економічного факультету наближаються до категорії "рідко". Не дотримання термінів здачі завдань створює перевантаження самих студентів і перевантаження в роботі викладачів. Тому на цей

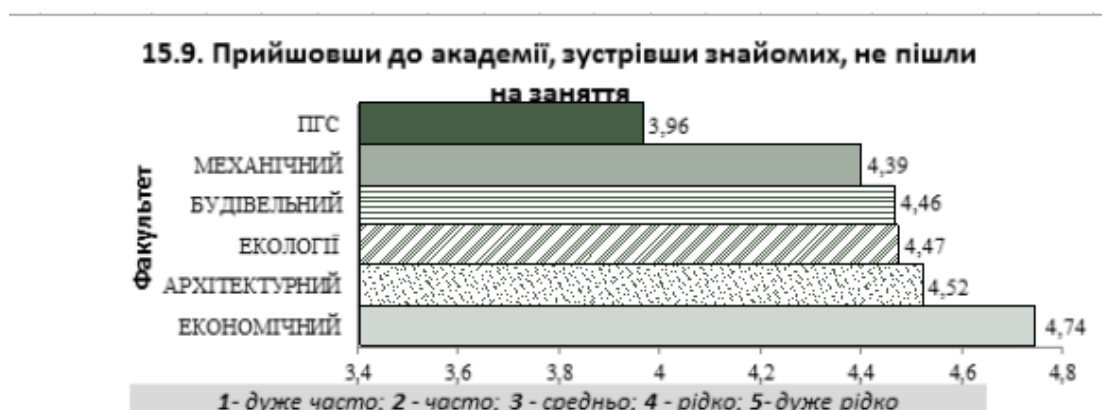
показник адаптації, пов'язаний з самоменеджментом, слід звернути пильну увагу, поряд з покращенням дисципліною відвідування занять.

Діаграма 32

Студенти факультету Екології, ТЖЗ і Економічного факультету в однаковій мірі і рідше інших студентів відчували складність в пошуку потрібної аудиторії, а ось студентам Механічного факультету частіше довелося блукати по поверхах і корпусам, але це може бути пов'язано з плануванням аудиторного фонду диспетчерської і розкладом. В цілому студенти всіх факультетів мали проблеми з пошуком потрібної аудиторії. Додатковою складністю є відсутність інформації та указників розміщення кафедр та аудиторій.

Діаграма 33

Можна сказати, що пропускати заняття під впливом своїх знайомих першокурсники дозволяють собі рідко і дуже рідко, ця практика з'являється на старших курсах. Але студенти ПЦБ, все ж менш дисципліновані і більш податливі на спокуси соціального середовища, ніж, наприклад, економісти.

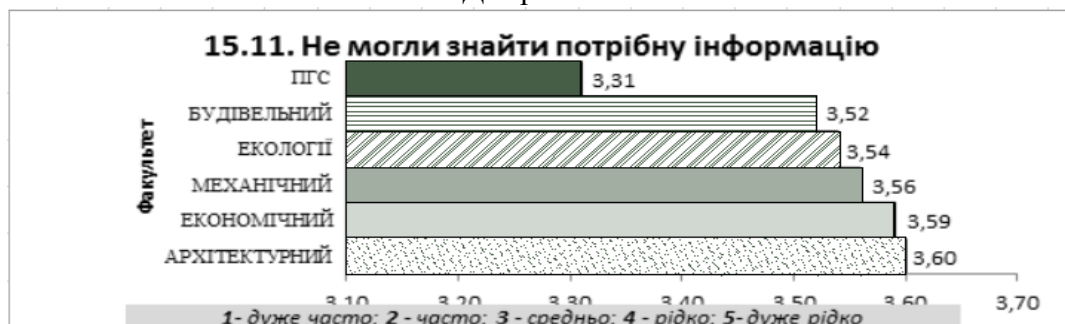
Діаграма 34

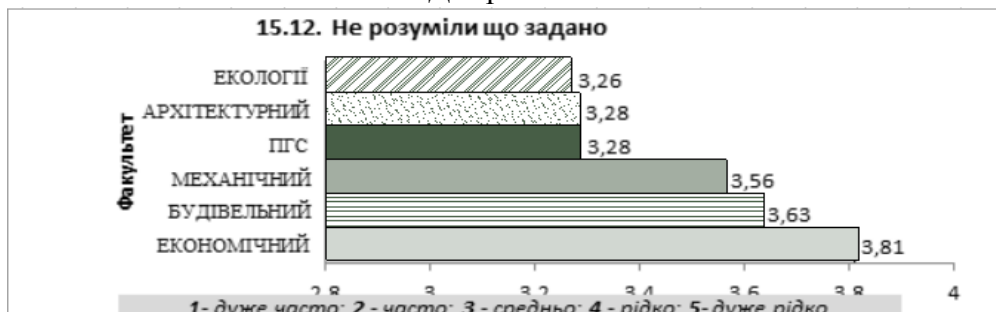
Питання про силу волі і такої причини пропусків як «проспав», показало, що першокурсники іноді дозволяють собі розслабитися. Студенти таких факультетів, як Архитектурний і Будівельний час від часу не справляються зі своєю лінню, але ближче до категорії "рідко". Учні Механічного факультету зайняли середню позицію між «іноді» і «рідко», в плані самодисципліни. На факультеті Екології, ТЖЗ і Економічному з самодисципліною краще, вони рідко собі дозволяють не йти вранці в академію, щоб довше поспати. Студенти факультету ПЦБ частіше за інших не приходили в академію з цієї причини, але вони все одно належать до категорії "Середньо", що в даному питанні означає час від часу.

Діаграма 35

Студенти усіх факультетів, крім ПЦБ, іноді не могли знайти інформацію для підготовки або виконання завдань, а ось студенти факультету ПЦБ відчували цю проблему, трохи частіше, але відмінність не значна. Треба викладачам звернути увагу і точніше пояснювати, де можна знайти навчальний матеріал.

Діаграма 36

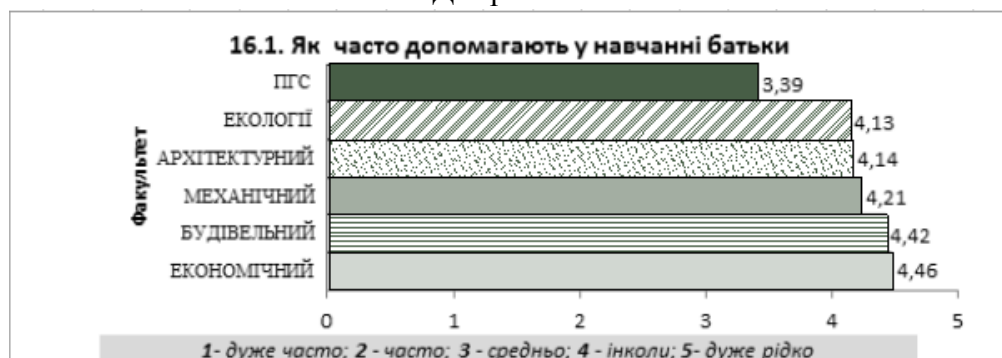
З розумінням завдання картина подібна, але розбіг в оцінках трохи ширше. Студенти усіх факультетів відповідали в інтервалі від "середньо" (іноді) до «рідко». Студенти факультетів Екології, Архитектурного і ПГС в рівній мірі, не розуміли що задано, на що слід звернути увагу викладачів на даних факультетах. А ось Механіки та Будівельники рідше відчували труднощі в розумінні завдань. Студенти Економічного факультету рідко не розуміли, що задано.

Діаграма 37

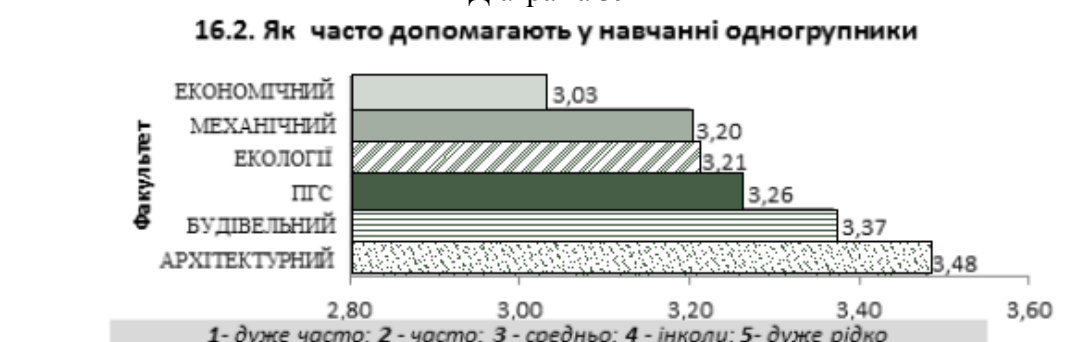
Студенти Економічного факультету краще за всіх були обізнані про свій розклад. Студенти Будівельного і Архітектурного факультетів рідко не знали розкладу. Студенти факультетів ПЦБ, ТЖЗ і Екології, Механічного інколи не знали розкладу, що викликає подив, адже розклад занять знаходиться в холі, де розташована роздягальня, біля кожного деканату та на сайті академії. Тим самим, хто хоче завжди може знайти. Але студенти взяли моду дзвонити перед або на початку занять та запитувати одногрупників: «де ми?».

Діаграма 38

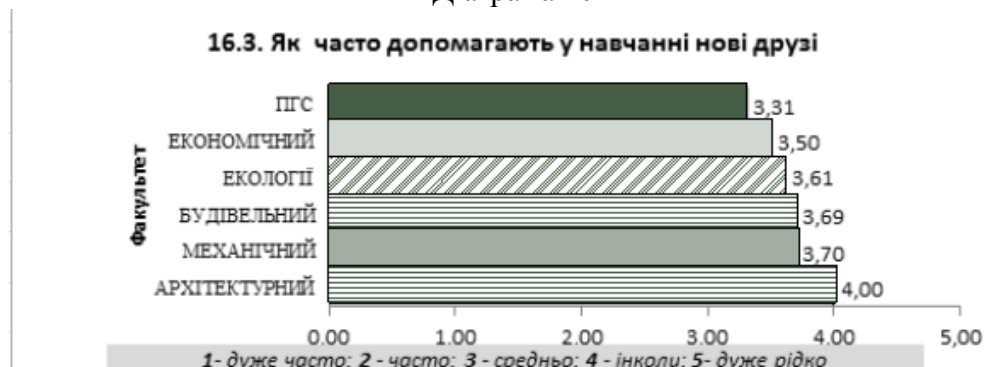
Студентам факультету ПЦБ батьки час від часу приходять на допомогу в навчанні, що можна пояснити високим ступенем спадкоємності та будівельними династіями. Учня на факультетах Екології, Архітектурному і Механічному батьки допомагають іноді, але трохи частіше, ніж студентам Будівельного або Економічного факультетів.

Діаграма 39

В питанні взаємодопомоги у навчанні студенти-економісти наблизилися до межі "час від часу", що свідчить про високий ступінь інтегрованості груп на Економічному факультеті. Студентам інших факультетів одногрупники допомагають у навчанні в середньому ступені або «іноді», що можна трактувати як більшу самостійність у навчанні.

Діаграма 40

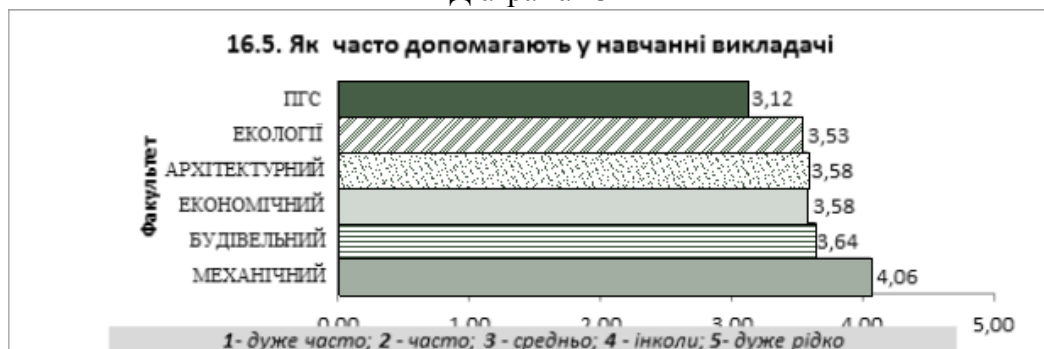
Студентам факультетів ПЦБ, Економічного, Екології і ТЖЗ, Будівельного, Механічного нові друзі (маються на увазі студенти інших груп і факультетів) допомагають у навчанні час від часу, але на факультеті ПЦБ трохи частіше, що може бути пов'язане з більшою кількістю студентів - мешканців гуртожитку. Студенти Архітектурного факультету просять допомоги у навчанні у нових друзів зі старших курсів іноді.

Діаграма 41

Студенти Архітектурного та факультету ПЦБ частіше за всіх інших просять допомоги у навчанні у до вузівських друзів, але вони все одно, за результатами опитування, відносяться до категорії "час від часу". Студенти таких факультетів, як Механічний, Економічний і Будівельний іноді просять допомоги у до вузівських друзів. А студентам-екологам та ТЖЗ до вузівської друзі допомагають ще рідше.

Діаграма 43

Студентам факультетів Екології та ТЖЗ, Архітектурного, Економічного, Будівельного викладачі час від часу допомагають у навчанні. Учням на факультеті ПЦБ викладачі допомагають у навчанні трохи частіше, ніж усім іншим, а от студентам-механікам викладачі допомагають іноді.

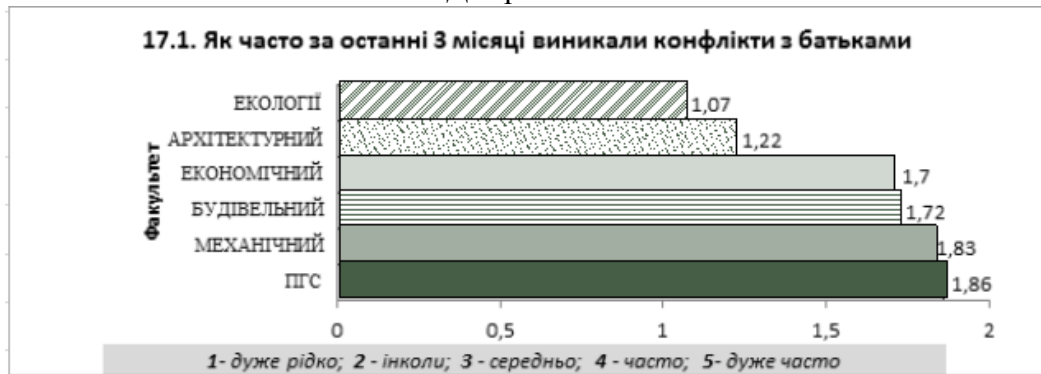
Діаграма 44

Студентам факультету ПЦБ куратори допомагають частіше, але вони все одно відносяться до категорії "середньо". Студентам на таких факультетах, як Механічний, Будівельний,

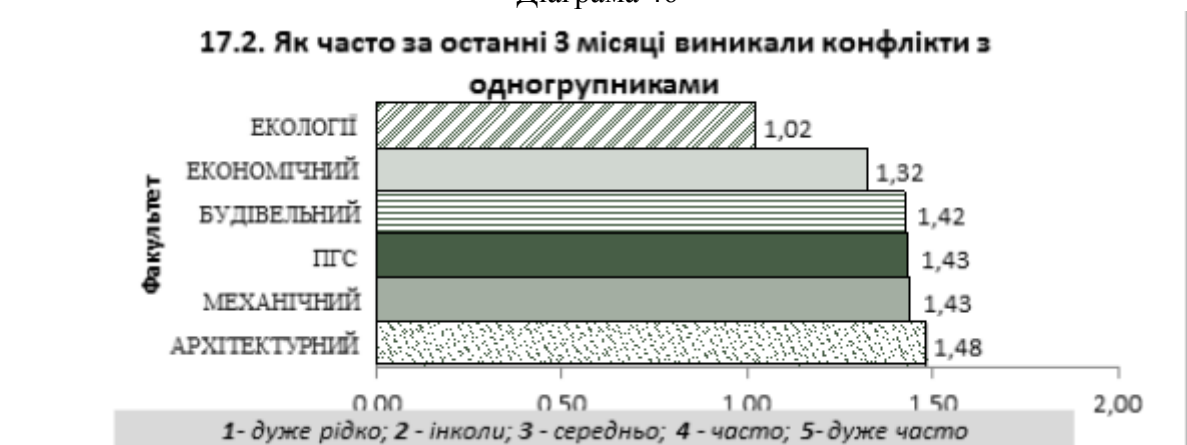
Архітектурні куратори приділяють увагу, а екологам, ТЖЗ та економістам куратори допомагають іноді, можливе тому, що у них не виникає потреба у допомозі кураторів. В цілому, куратори допомагають менше, ніж інші актори (співучні, друзі, батьки) чи то тому, що не виникає проблем, чи то тому, що до них за допомогою не звертаються.

Діаграма 45

Згідно даних за останні три місяці (з початку навчання) у студентів інколи виникали конфлікти з батьками, у студентів ПЦБ та механіків трохи частіше, у екологів та архітекторів їх майже не було, це може бути пов'язане з тим, що студенти ПЦБ менш дисципліновані, з чим і можуть бути пов'язані конфлікти.

Діаграма 46

Студенти факультету Екології виявилися самими не конфліктними (так було і в школі) і ніколи не сварилися з одногрупниками, можливо впливає їх спеціалізація. А ось у студентів інших факультетів, дрібні конфлікти з одногрупниками виникали, але не суттєві, частіше в архітекторів, відмінності по 0,5 балу.

Діаграма 47

У студентів усіх факультетів, дуже рідко, виникали невеликі конфлікти з викладачами, але трохи частіше, ніж з одногрупниками і знову лідирують архітектори, мабуть, вони більше звикли відстоювати свою думку і проявляти свою індивідуальність, або це може бути наслідком меншої дисциплінованості (запізнення, відволікання тощо), виявленої раніше, що викликає зауваження викладачів.

Діаграма 48

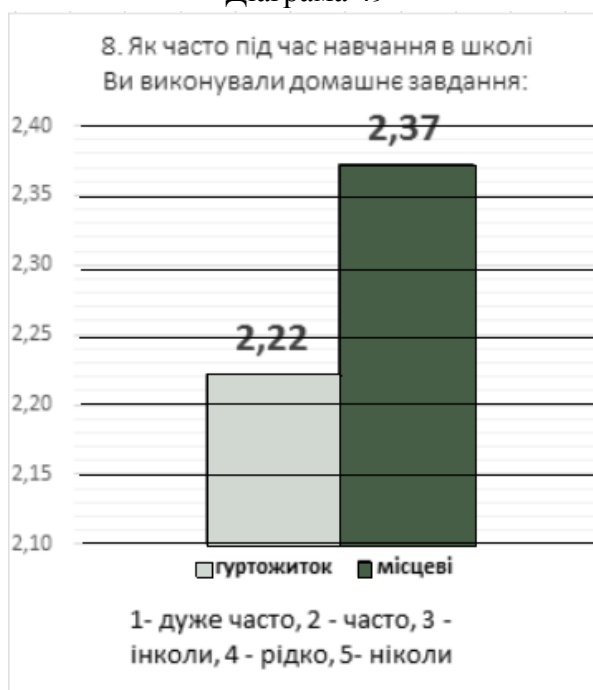

Студенти Економічного факультету виявилися самими конформними, у них ніколи не виникало конфліктів з кураторами. У студентів Механічного, Будівельного факультетів і факультетів ПГС і Екології, ТЖЗ,- конфлікти з кураторами виникали, але дуже рідко, а ось Архітектори, за даними опитування, наблизилися до категорії "іноді".

3.3 Кореляція за місцем проживання.

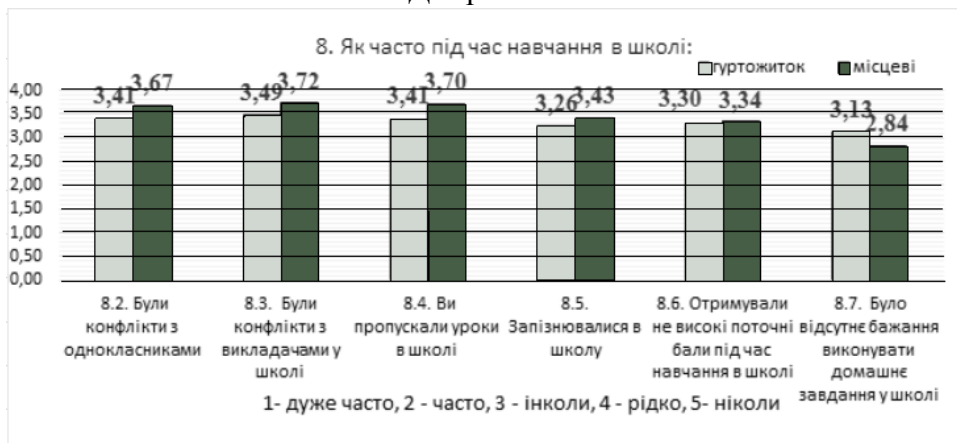
Навчання до вступу в академію.

Діаграма 49

Студенти, які живуть у гуртожитку, виконували домашнє завдання в школі частіше, ніж місцеві студенти. Можливо виконання завдань під час навчання в школі пов'язано з бажанням переїхати і мотивацією вступити до ВНЗ.

Діаграма 50

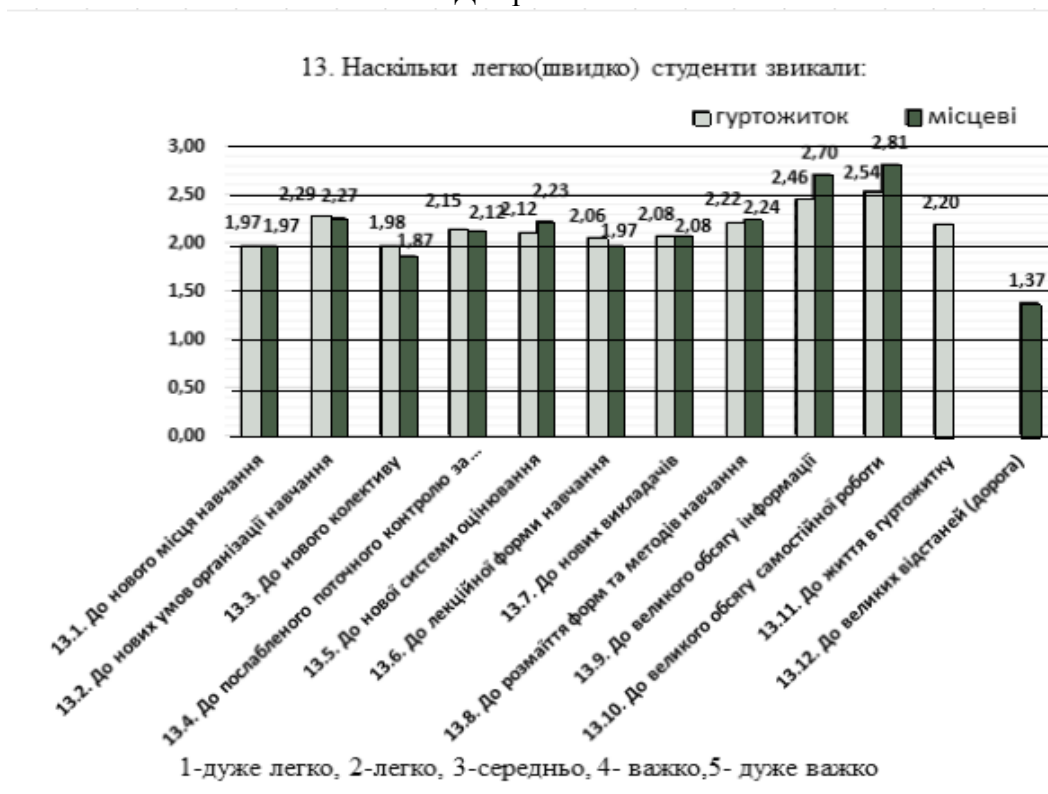

У студентів обох категорій до вступу до академії конфлікти з однокласниками були рідко. Дисципліна місцевих студентів була трохи нижче, ніж у приїжджих. Вони іноді пропускали уроки, спізнювалися, отримували поточні невисокі оцінки. Ті, хто живе в гуртожитку, іноді не виконували домашнє завдання, а місцеві студенти набагато частіше не мали бажання виконувати домашнє завдання. Такі необов'язкові навчальні практики тривають і у ВНЗ.

Зауваження. У школі всі студенти жили вдома, у звичній обстановці і особливої різниці в навчальних практиках не спостерігалось, хоча самі навчальні практики були на середньому рівні дисциплінованості.

Адаптація до ВНЗ за місцем проживання.

Діаграма 51

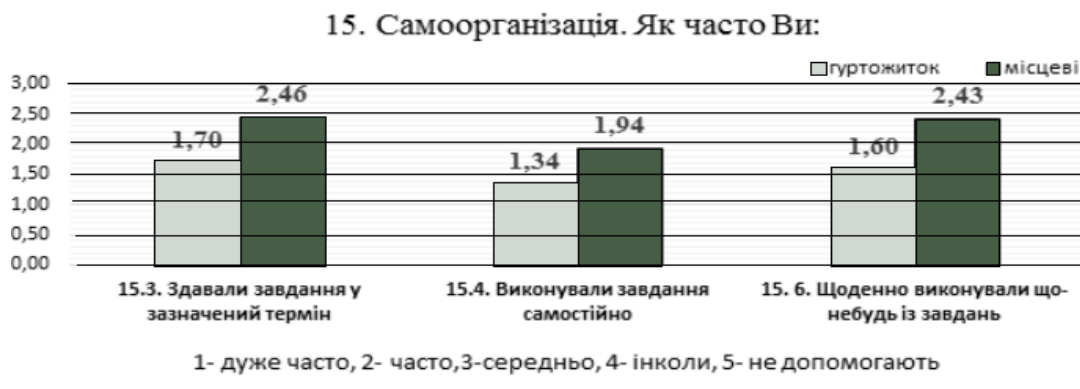
Місцеві студенти трохи менше адаптувалися до великих обсягів інформації та самостійної роботи, але все ж адаптувалися 2/3. Вони трохи краще адаптувалися до лекційної форми

навчання, нового колективу та послабленого контролю, ніж студенти, які живуть у гуртожитку. Студенти, які живуть у гуртожитку, легко звикли до особливостей організації навчання та життя.

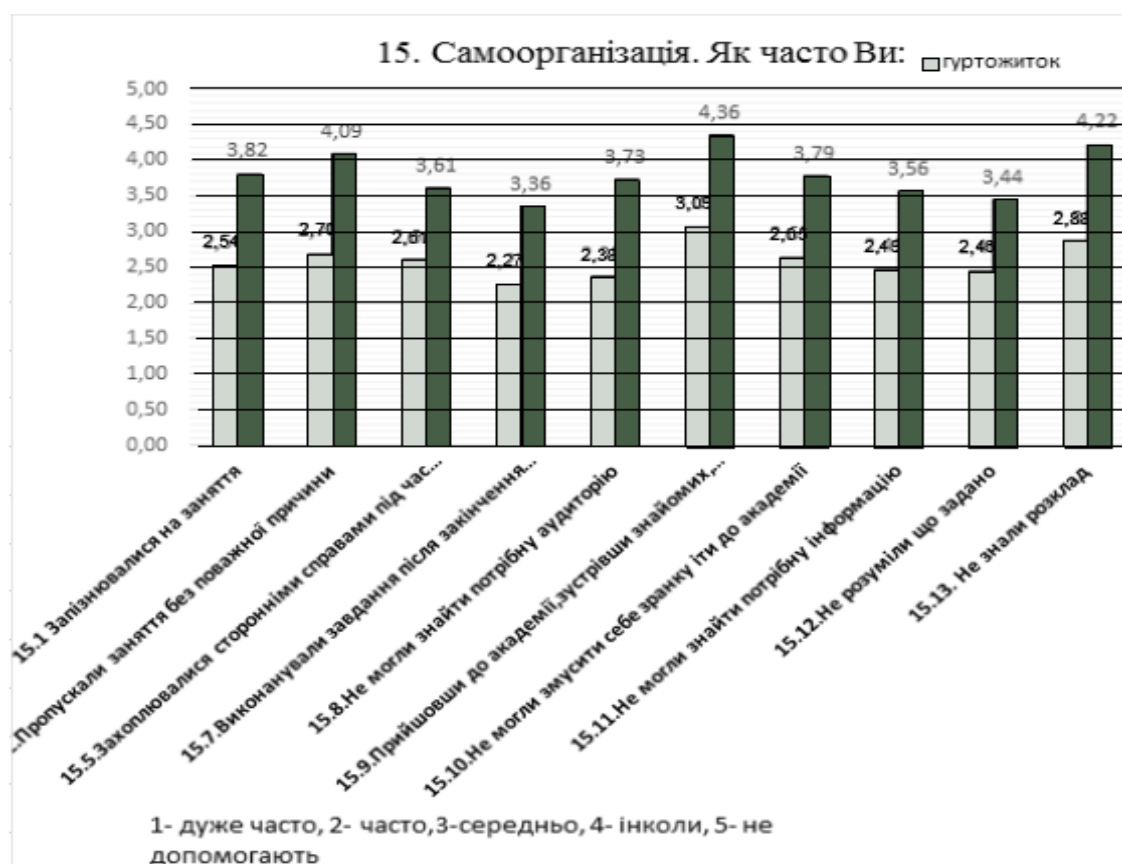
Самоорганізація та місце навчання.

Діаграма 52

Студенти, які живуть у гуртожитку, істотно краще дисципліновані та відповідальні, ніж ті, хто живуть вдома. Це можна було б пояснити тим, що вони не витрачають час на дорогу «дім - ВНЗ», тим самим мають більше часу на самостійну роботу та можливість звертатись за допомогою, крім того, життя вдалі від дому стимулює до більшої самостійності.

Діаграма 53

Місцеві студенти майже 2 рази частіше спізнивалися на заняття, пропускали заняття без поважної причини, займалися сторонніми справами під час занять, виконували завдання

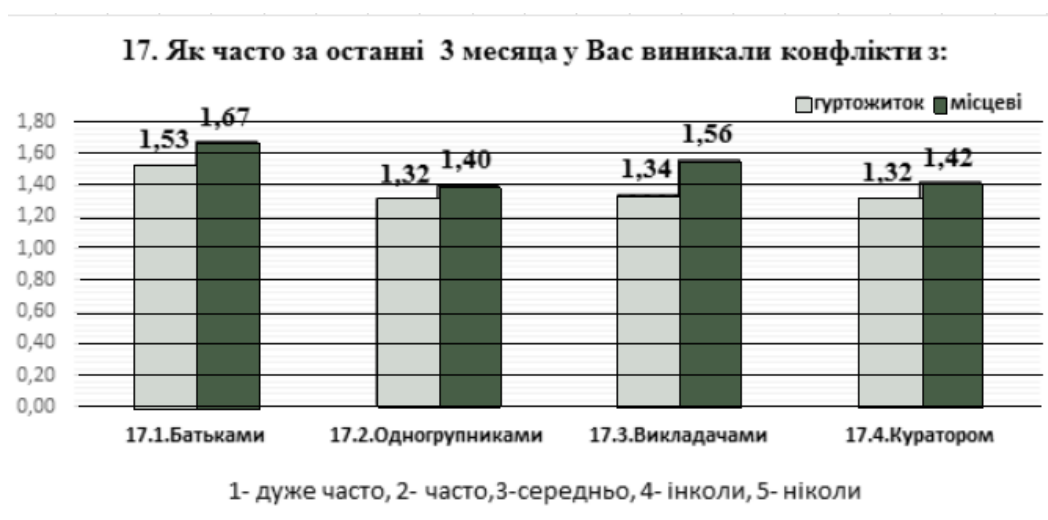
після їх здачі, не могли знайти потрібну аудиторію, не розуміли, що задано і не знали розклад. Тим самим, вони повільніше адаптуються. У приїжджих студентів повністю змінилися кола спілкування, але у них є важливий ресурс колектив, вони діють разом, у місцевих студентів змінилось тільки місце навчання, але вони все роблять сам на сам. Ми виявили суттєві розбіжності саме у питаннях самоорганізації студентів.

Діаграма 54

Студентам, які живуть дома, трохи частіше допомагають одногрупники, викладачі, старі та нові друзі із старших курсів, куратори допомагають «іноді». Але обидві групи рідко звертаються за допомогою, особливе до батьків. Місцеві студенти частіше звертаються за допомогою, можливе тому що їм важче адаптуватися або тому, що вони менш самостійні, ніж студенти з інших міст.

Діаграма 55

З початку навчання в ВНЗ у студентів рідко виникали конфлікти з батьками, викладачами, куратором та одногрупниками, у місцевих трохи рідше. Це непрямий показник вдалої адаптації. З одного боку конфлікт обов'язкова стадія у розвитку колективу і якраз до кінця

1 семестру у першокурсників настає період конфліктних відносин, з іншого боку тут то і повинна б активізуватися робота куратора.

Загальний висновок з кореляційного аналізу. Різниця ступеня соціальної адаптації від гендеру не значна і стосується лише самоорганізації, дисципліни й сприйняття навчального матеріалу. Але різниця у ступені адаптованості та навчальних практиках майже в два рази між студентами, що мешкають у гуртожитку та студентами місцевими. Причиною може слугувати колективність і велика згуртованість студентів, що живуть у гуртожитку, знайомство і допомогу старшокурсників з гуртожитку і більша дорослість іногородніх студентів, вимушених займатися не тільки навчанням, але і самообслуговуванням в побуті та на відпочинку.

Розділ 4. ВИСНОВКИ

З проведеного нами дослідження можна зробити наступні висновки:

1. Наші гіпотези цілком підтвердились. Факторний аналіз показав, що першим за значенням фактором є мотивація вибору професії та ВНЗ. Нинішні першокурсники - прагматики, їх турбує працевлаштування, престиж і доходи, а не самореалізація своїх здібностей або суспільна користь фаху. Майже третина студентів свою майбутню спеціальність обрали орієнтуючись на попит на професію на ринку праці зараз, в надії на перспективи працевлаштування. Кожен п'ятий вважає свою професію престижною. Обидві позиції відображають орієнтацію на високий рівень добробуту в майбутньому, але не всі першокурсники розуміють, що для цього треба гарно навчатися. На третьому місці мотивації вибору ВНЗ - «гарантованість бюджетного місця», що показує важливість безкоштовного навчання для дітей з малозабезпечених сімей. Більше третини студентів прогульників (38%) обирали місце навчання там, де «легше буде вчитися та вирішувати питання», серед дисциплінованих студентів таких лише-7%. Це потенційні проблемні студенти, що підтвердило і наше опитування.

Студенти, які обрали ВНЗ самостійне, орієнтуючись на здібності та цікавість до професії краще адаптувались и краще навчаються, в їх ставленні до освіти домінують жага знань та саморозвиток. Студенти, які обирали ВНЗ та професію під впливом зовнішніх чинників: попит на ринку праці, високі доходи, поради знайомих, батьків,- довше та важче адаптуються, порушують дисципліну та терміни здачі завдань, багато пропускають.

Майже половина респондентів вступила саме на спеціальності, на які бажала вступити, саме вони найкраще адаптувались. Третина респондентів студентів дисциплінованих та половина прогульників навчаються далеко від бажаних спеціальностей (вони поступали на економічні, правові та культурно-мистецькі фахи). Така не відповідність бажаного і реального, може знижувати мотивацію до навчання. Але одні питаються адаптуватися, інші ні.

Серед мотивації вступу до ВНЗ у студентів, які пропускають заняття, більше зовнішніх чинників, ніж у студентів, які не порушують правила. Останні більше задоволені своїм вибором ВНЗ, ніж студенти, які пропускають заняття. Таким чином, студенти, які потрапили в ПДАБА випадково чи вимушено, мають проблеми з адаптацією, дисципліною та самоорганізацією.

2. На другому місце серед факторів адаптації - навчання у шкільні роки, звички та ставлення до освіти у період первинної соціалізації. 90% першокурсників вступили в ПДАБА після закінчення загального середнього навчального закладу. Більш дорослі (9%) встигли попрацювати кілька років або прийшли після закінчення іншого ВНЗ або після армії. Більша частина першокурсників вже у шкільні роки надбали навчальні практики та звички, які перенесли до ВНЗ як позитивні, так і негативні. Велика частина студентів, які багато пропускають заняття, складають студенти, у яких середній бал атестата був «б» балів, тобто їх знання значно нижче за рівнем, але при цьому вони пропускають заняття ще більш ускладнюючі свою ситуацію. Серед студентів першого курсу майже половина брали участь у громадській роботі школи активно, ще чверть час - від часу, кожен п'ятий брав участь у культурних заходах, цей потенціал суспільної та культурної активності не повинен бути втрачений у вузі.

3. На третьому місці – ціннісні настанови до освіти у ВНЗ та навички самоменеджменту. Головною причиною, що заважає вчитися краще студенти назвали невміння планувати

власний час (21% гарних студентів та майже 40% порушників) і прогалини шкільних знань (15% гарних студентів та 23% порушників). На вплив оточення (весела компанія) посилались 8% гарних студентів та 20% недбайливих, особливе мешканців гуртожитку. Саме у групі прогульників у 6 раз частіше спостерігається відкладання поточних занять на невизначений термін, ніж в групі студентів без пропусків. Тобто вони не вирішують проблему а погіршують її. Таким чином, масовим явищем вже на першому курсі стає низька дисципліна тайм менеджменту, що призводить до перевантаження самих студентів, зніжує якість виконання, збільшує кількість боржників, і внаслідок цього - перевантаження викладачів.

4. Четвертим за значенням фактором адаптації - є індивідуальні психологічні особливості, звикання до нового та стресостійкість. Лише 13% студентів мають індивідуальні психологічні проблеми, що заважають їм адаптуватися до навчання у ВНЗ, їм потрібна допомога психологічної служби академії. На жаль, більша частина студентів не знає про її існування.

5. Неформальні і формальні агенти комунікації та соціалізації відіграють важливу роль в адаптації студентів до вузу але в різних сферах і аспектах різною мірою. У недбайливих студентів неформальні канали інформації (старшокурсники та знайомі) - головні, вони орієнтуються на них і більш довіряють, а ті можуть вчити негативним навчальним практикам.

6. Кореляційний аналіз показав, що в цілому, студенти легко пройшли формальну адаптацію. Соціальна адаптація трохи швидше пройшла у дівчат, хлопцям важче було звикати до слабшого зовнішнього контролю та більших навантажень. Це можна пояснити тим, що дівчата більше намагаються бути на хорошому рахунку, для них важливіше авторитетна думка і репутація. З самоорганізацією та навчальною дисципліною у дівчат дещо краще, ніж у юнаків.

7. Адаптація до ВНЗ залежить від місця проживання: деякі аспекти були більш вдалим для місцевих студентів, інші - для студентів, що мешкають у гуртожитках. Різниця почти не помітна за винятком дидактичної адаптації: збільшення обсягу інформації та навчальних навантажень, - з цим було важче місцевим студентам, можливе тому, що у них багато часу забирає дорога (дім - ВНЗ). Істотна різниця в навчальних практиках за місцем проживання була також виявлена у питанні самоорганізації та тайм дисципліні. Студенти з гуртожитку виявляють більшу соціальну зрілість та відповідальність, ніж ті, хто живуть вдома. Це можна було б пояснити тим, що вони мають більше часу на самостійну роботу та широку можливість звертатись за допомогою, а можливе життя вдалі від дому стимулює до більшої самостійності. Тобто соціальна адаптація більш успішна у приїжджих студентів. Місцеві частіше звертаються за допомогою, можливе тому, що вони менш самостійні, ніж студенти з інших міст. Місцеві студенти мають більше проблем з термінами та запізненнями і пропусками, тим самим вони потребують більше уваги із сторони викладачів і куратора. У приїжджих студентів повністю змінилися кола спілкування, але у них є важливий ресурс колектив, вони діють разом, у місцевих студентів змінилось тільки місце навчання, але вони все роблять сам на сам.

8. Висновки з кореляційного аналізу. Різниця ступеня соціальної адаптації від гендеру не значна і стосується лише самоорганізації, дисципліни й сприйняття навчального матеріалу. Різниця у ступені соціальної адаптованості та навчальних практиках між студентами, що мешкають у гуртожитку та студентами місцевими майже в два рази по окремим позиціям. Причиною може бути більша кількість вільного часу, згуртованість

студентів, що живуть у гуртожитку, допомога старшокурсників і більша дорослість іногородніх студентів, вимушених займатися не тільки навчанням, але і самообслуговуванням.

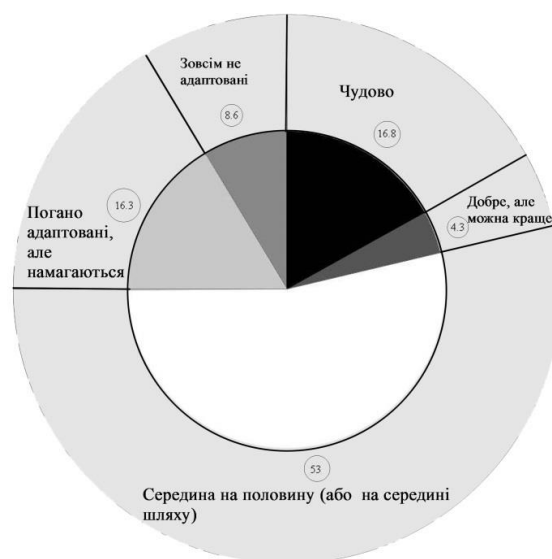
9. Порівняльний аналіз адаптації студентів за фахом (факультетами) також виявив деякі розбіжності. Проблем з адаптацією та прогульників більше на факультеті ПЦБ та будівельному, де в мотивації вибору професії переважають зовнішні мотиви, нижче була успішність в школі, більше чоловіків але і більше загальна кількість студентів. Краще адаптовані студенти архітектурного і економічного факультетів, де домінують особисті мотиви вибору вузу та професії, більш дівчат, краще дисципліна та ставлення до навчання, орієнтація на знання та розвиток здібності. Студенти факультету ТЖЗ і екології адаптовані середні.

10. В цілому, адаптація пройшла вдало для 70% студентів, близько третини студентів зізналися, що відчувають деякі проблеми з адаптацією: соціальні або психологічні і їм потрібна допомога викладачів та кураторів.

11. Для загальної картини за рівнем адаптованості ми побудували факторну шкалу, розрахував мінімальні та максимальні значення на базі суми середніх балів відповідей на питання № 8, 11, 13, 15, 16, 17. Мінімальне значення склало 43 бали, максимальне – 215 балів. Відповідно, чим менше балів, тим краще пройшла адаптація, и навпаки. Але ми зіштовхнулися з різною валідністю шкал. Шкала: 1 - дуже часто, 2 - часто, 3 - інколи, 4 - рідко, 5 - дуже рідко – використовувалася у всіх питаннях. Коли респондент відповідав на запитання, яке можна віднести до позитивних факторів адаптації, тоді 5 - відносить його до не адаптованих і навпаки негативні дії 1- дуже часто, поєднували б з гарними студентами. В таких випадках ми конвертували шкалу оцінювання, щоб всі позитивні відповіді оцінювались однаково. Таким чином, загальна картина адаптованості першокурсників нашої Академії за їх самооцінкою виглядає непогано.

Ми отримали факторну шкалу за рівнем адаптованості:

44 - 79 балів –«no problem», все чудово; 80 - 115 балів - добре, але можна краще;
116 - 151 –«сomme сі comme са», середина наполовину; 152 - 187 - погано адаптовані;
188 - 215 - не адаптувався зовсім.

Розділ 6. РЕКОМЕНДАЦІЇ

На основі проведеного аналізу даних та побажань самих студентів (відкрите питання) ми пропонуємо для покращення процесу адаптації наступні заходи:

1. Корисним може бути спеціальний вступний короткий курс «Успішне навчання» (24 години) в перші тижні навчання по 1-2 години кожен день. В основному це практичні та тренінгові заняття, ігрові за формою та екскурсії. Це могли б робити магістри в якості практики з педагогіки вищої школи або викладачі предмету психологія і педагогіка вищої школи спільно з співробітниками бібліотеки та музею, до деяких занять можна залучати студентів старших курсів, які вже здійснюють цю місію у неформальній формі. Такий курс допоможе краще освоїться у новому середовищі першокурсникам, скоріше набуті нові навчальні практики. Курс треба внести в розклад таким чином, щоб одночасно проходили заняття не більше 4-5 груп в одночасно, корегуючи порядок тем і занять між факультетами. Проект програми курсу (див. Додаток 2).

2. Обговорення етики та культури поведінки у вузі, взаємин з однокурсниками та викладачами: ролі, статуси, позиції, форми взаємодії, вивчення принципів студентського управління у формі дискусій проводити за допомогою кураторів та старшокурсників.

3. Можна залучати студентів старших курсів до проведення навчальних практичних занять і консультування при виконанні навчальних завдань першокурсниками та допомоги їм. Це допоможе першим освоїти технології виконання навчальних завдань самостійної роботи, а другим - дасть практику педагогіки, що можливо стане в нагоді в майбутньому.

4. Найбільш, складне, але важливе - впровадження в навчальну програму більшої кількості колективних завдань з перших початкових кроків, як в курсі соціології наприклад. Адже виконуючи їх, студенти будуть консультуватися один з одним, спілкуватися, це, їх зближить, допоможе здружитися і сформувати справжній колектив, дасть навички колективної взаємодії.

5. Особливу увагу приділяти іногороднім студентам (робота в гуртожитку) і студентам-іноземцям. Останні так і залишаються відокремленою групою, яка не інтегрується у навчальні колективи, що відбивається на якості їх навчання та знань. Інтегруючи іноземних та українських студентів у неформальних культурних заходах (не проектні групи) ми допоможемо краще і швидше освоїти мови, отримати новий культурний досвід і розвинемо толерантність молоді. Ця проблема вимагає спеціальних досліджень і спеціальних програм. Завдання для Міжнародного відділу, клубу академії, Комітету у справах молоді та кафедри філософії та політології.

6. Потрібне цілеспрямоване формувати мотивацію студентів через різні засоби: особисте спілкування з викладачами, спеціальні педагогічні прийоми, оприлюднення рейтингу успішності і відвідуваності по групах біля деканатів, кращі групи заохочувати квитками і екскурсіями.

7. Створення Пам'ятки першокурснику з плануванням будинків і приміщень ПДАБА, розташування кафедр, лабораторій, залів і служб в академії, і правилами поведінки в ПДАБА (основи оргкультури), що видається при Посвяті в студенти разом зі студентським квитком і залікової книжкою, за допомогою якої студенти змогли б швидше орієнтуватися і адаптуватися до соціального простору академії та дотримуватися культури вузу.

8.Збільшення кількості інформаційних написів, табличок, покажчиків про розміщення в корпусах академії підрозділів та кафедр (при вході в холах, біля ліфта, на переходах, на поверхах), за допомогою яких також можна було б набагато швидше знайти потрібну кафедру, деканат, бібліотеку, їдальню тощо. В розробки їх дизайну можуть прийняти участь студенти (Конкурс).

9. Автори підручника «Педагогіка і психологія вищої школи» до числа найбільш важливих заходів відносять: роботу з формування і комплектування академічних груп, яким займаються деканати та куратори, але не всі і не завжди вдало.

10. Виступи провідних вчених перед студентами; знайомство з історією вузу (музей ПДАБА), зустрічі з випускниками, які прославили його,- допоможуть укріпити внутрішню мотивацію до старанного навчання та любов до професії.

11.Можна запропонувати організацію консультаційних пунктів у гуртожитках силами студентів старших курсів, що покращить знання всіх учасників та дасть досвід педагогічної діяльності старшокурсникам.

12. Є думка що введення щомісячної атестації з поточних завдань у семестрі і більш строгий контроль за відвідуванням занять(пропозиція самих студентів), це дозволило б контролювати самостійну роботу студентів, часи якої поширюються з наступного року, своєчасне надавати їм необхідний зворотній зв'язок та допомогу[2]. Але для цього треба виділяти додаткові часи викладачам.

13.При наданні студентам підтримки і допомоги з боку викладачів, куратора, психолога та всіх учасників освітнього процесу, щирої зацікавленості його справами, настроєм, тренінги з самоорганізації навчальної діяльності, - ці труднощі можна подолати. В іншому випадку вони можуть привести до стресів і нервового виснаження, стомлюваності і так званої дезадаптації. Дезадаптація може проявлятися у зміні системи внутрішньої регуляції, серйозних відхилень у психіці, девіантної поведінки, агресії або уходу з вузу. Завдання адміністрації вузу, кураторів і всіх викладачів допомогти першокурсникам швидше освоїтися і увійти в «робочий ритм», виробити практики і звички, сприяючі інтенсивного навчання у вузі.

Список використаної літератури:

1. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи: Навч. Посібник для студ. вищ. уч. закладів. – К.:Центр навчальної літератури, 2009. – 472 с.

2. Педагогіка і психологія вищої школи: Навчальний посібник. - Ростов н / Дону : Фенікс, 2002. - 544 с.

3.Заика Е.В. Психологические вопросы организации самостоятельной работы студентов в вузе // Практична психологія та соціальна робота,-2002,- №5,- с.13-19.

АДАПТАЦІЯ ПЕРШОКУРСНИКІВ

Шановні першокурсники!

Це дослідження проводиться для того, щоб максимально полегшити адаптацію першокурсників до навчання у ВУЗі. Просимо Вас гранично чесно відповісти на поставлені питання, щоб допомогти Вам і подальшим першокурсникам. Для цього уважно прочитайте відповіді, виберіть самий відповідний Вам варіант і обведіть його в кружечок.

Звертаємо Вашу увагу, що є відкриті запитання, і питання в таблицях, де відповіді представлені у вигляді шкали (сама шкала - внизу таблиці). Анкета анонімна, всі результати будуть представлені в узагальненому вигляді. Нам дуже важливо знати Вашу думку.

1. Стать: 1.1 М 1.2 Ж **2. Вік:** _____ **3. Спеціальність:** _____

4. Змінили ви місце проживання після вступу до академії? 4.1 Так 4.2 Немає

5. Де ви проживаєте? 5.1 з батьками 5.2 в гуртожитку 5.3 знімаю квартиру 5.4 Свій варіант: _____

6. Ви поступили в академію:

6.1 Після школи 6.2 Після коледжу, ліцею, ПТУ

6.3 Пропрацювавши _____ років після закінчення школи, коледжу, ліцею, ПТУ

6.4 Після закінчення іншого ВНЗ 6.5 Після армії

6.6 Свій варіант: _____

7 Участь у житті школи, класу:

7.1 Прінімал (-а) активну участь у громадській роботі

7.2 Брав участь, цікавився культурним життям класу

7.3 Брав участь у громадському житті класу, але рідко

7.4 Не брав участь у громадському житті класу

7.5 Чи не цікавився громадським життям школи / класу

7.6 Свій варіант: _____

Вкажіть Ваш середній бал атестату (якщо число не ціле – округліть до одиниць)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----

8. Як часто під час навчання в школі :

8.1	Ви виконували домашні завдання	1	2	3	4	5
8.2	Були конфлікти з однокласниками	1	2	3	4	5

8.3	Були конфлікти з вчителями	1	2	3	4	5
8.4	Ви пропускали уроки	1	2	3	4	5
8.5	Ви запізнювалися	1	2	3	4	5
8.6	Ви отримували невисокі поточні бали	1	2	3	4	5
8.7	Ви не мали бажання виконувати домашнє завдання	1	2	3	4	5
5 – дуже часто, 4 – часто, 3 – інколи – 2 – рідко, 1 – дуже рідко						

9. Чому Ви вибрали цю спеціальність?

- 9.1. Престижно
9.2. Легше вчитися і вирішувати питання
9.3. Гарантованість бюджетного місця
9.4. Затребувана професія
9.5. Пройшов (а) тест з профорієнтації
9.6. Високі доходи в майбутньому
9.7. Нікуди більше не надійшов
9.8. Порада друзів, близьких, знайомих
9.9. Батьки працюють за цією спеціалізацією
9.10. Свій варіант: _____

10. У які ВНЗ / спеціальності Ви ще подавали документи? (Впишіть аббревіатуру ВУЗу, поруч зі спеціальностями)

- 10.1. Технічні _____; 10.2. Економічні _____
10.3. Правові _____; 10.4. Природничі науки, медицина _____
10.5. Аграрні _____; 10.6. Культура, мистецтво _____
10.7. Свій варіант _____

11 Чому Ви вибрали саме нашу академію?

- 11.1. Через престижності ВНЗ; 11.2. Гарантоване надходження;
11.3. За порадою друзів, рідних, знайомих; 11.4. Легше вчитися і вирішувати питання;
11.5. Гарантованість бюджетного місця; 11.6. Тут навчаються / працюють знаомі
11.7. Нікуди більше не надійшов; 11.8. Больше шансів працевлаштування працевлаштування після закінчення навчання; 11.9. Бажана спеціальність була тільки в цьому ВНЗ
11.10. Свій варіант: _____

12.	Чи задоволені Ви своїм вибором	1	2	3	4	5
<i>1 - так, 2 – скоріше так, ніж ні, 3 - не знаю, 4 - скоріше ні, ніж так, 5 - ні</i>						

IV. Адаптація

13. Наскільки легко (швидко) ви звикли:						
13.1	До нового місця навчання	1	2	3	4	5
13.2	До нових умов організації навчання	1	2	3	4	5
13.3	До нового колективу	1	2	3	4	5
13.4	До послабленого поточного контролю виконання завдань	1	2	3	4	5
13.5	До нової системи оцінок	1	2	3	4	5
13.6	До лекційної форми навчання	1	2	3	4	5
13.7	До нових викладачів	1	2	3	4	5
13.8	До різноманіття форм і методів навчання	1	2	3	4	5
13.9	До великого об'єму інформації	1	2	3	4	5
13.10	До великого об'єму самостійної роботи	1	2	3	4	5
*13.11	До життя у гуртожитку	1	2	3	4	5
**13.12	До великих відстаней (дорога)	1	2	3	4	5
<i>1 - дуже легко, 2 - легко, 3 - середньо, 4 - важко, 5 – дуже важко</i>						
<i>* - для тих, хто живе у гуртожитку, ** - для тих, хто живе вдома</i>						

З вище переліченого обрати 3 найбільш гострі проблеми (вказати шифр питання _____).

14.Що заважає Вам почуватися впевнено і комфортно в академії _____

15. Самоорганізація. Як часто Ви:						
15.1	Запізнюєтеся на заняття	1	2	3	4	5
15.2	Пропускаєте заняття без поважних причин	1	2	3	4	5
15.3	Здаєте завдання в зазначений термін	1	2	3	4	5
15.4	Виконуєте завдання самостійно	1	2	3	4	5
15.5	Займаєтесь сторонніми справами під час занять	1	2	3	4	5
15.6	Щоденно виконуєте щонебудь із завдань	1	2	3	4	5
15.7	Виконуєте завдання після терміну здачі	1	2	3	4	5
15.8	Не могли знайти потрібну аудиторію	1	2	3	4	5
15.9	Прийшовши в академію, зустрівши знайомих, не йшли на заняття	1	2	3	4	5
15.10	Не могли змусити себе вранці йти на заняття	1	2	3	4	5
15.11	Не могли знайти потрібну	1	2	3	4	5

	інформацію					
15.12	Не розуміли, що задано	1	2	3	4	5
15.13	Не знали розкладу	1	2	3	4	5
<i>5 – дуже часто, 4 – часто, 3 – середньо – 2 – рідко, 1 – дуже рідко</i>						
16. Наскільки часто Вам допомагають в навчанні ?						
16.1	Батьки	1	2	3	4	5
16.2	Одногрупники	1	2	3	4	5
16.3	Нові друзі	1	2	3	4	5
16.4	До вузівські друзі	1	2	3	4	5
16.5	Викладачі	1	2	3	4	5
16.6	Куратор	1	2	3	4	5
<i>5 – дуже часто, 4 – часто, 3 – середньо – 2 – рідко, 1 – дуже рідко</i>						
17. Як часто за останні 3 місяці у Вас виникали конфлікти з:						
17.1	Батьками	1	2	3	4	5
17.2	Одногрупниками	1	2	3	4	5
17.3	Викладачами	1	2	3	4	5
17.4	Куратором	1	2	3	4	5
	Свій варіант _____					
<i>5 – дуже часто, 4 – часто, 3 – середньо – 2 – рідко, 1 – дуже рідко</i>						

18. Що Вам заважає вчитися краще?

18.1 невпевненість і боязкість; 18.2 незнання, де взяти матеріал для підготовки до занять

18.3 незацікавленість у досліджуваному предметі; 18.4. не вміння планувати свій час

18.5. сусіди по гуртожитку; 18.6 весела компанія; 18.7 прогалини шкільної освіти

18.8 Свій варіант: _____

19. Якщо Ви не справляєтеся із завданнями і не встигаєте здати в строк, то Ви:

- 19.1 доробите до кінця завдання і здасте пізніше
 19.2 будете сильно переживати і нервувати і садить недороблене, але в строк
 19.3 попросить допомоги / облямівки у викладача
 19.4 відкладіть рішення завдання на потім
 19.5 попросить допомоги у одногрупників
 19.6 попросить допомоги у батьків
 19.7 Свій варіант: _____

20. Як легко Ви звикаєте до нового?

- 20.1 дуже легко, 20.2 легко, 20.3 середньо, 20.4 важко, 20.5 дуже важко

Чи розповідали Вам детально про ...:	Викладі	Куратор	Студенти старших курсів	Знайомі
21 Життя академії	1	2	3	4
22 Що і де знаходиться	1	2	3	4
23 Форми дозвілля	1	2	3	4
24. Права і обов'язки	1	2	3	4
25. Правила поведінки	1	2	3	4
26. Форми навчання і атестації	1	2	3	4

27 Чи знаєте Ви про існування психологічної служби допомоги?

- 2.1 да; 2.2 щось чув (а), але не конкретно; 2.3 не знаю

28. Що ви відчували в перші кілька тижнів навчання у ВНЗ? _____

29. Чим навчання у вузі відрізняється від навчання у школі? _____

V. Ваші пропозиції.

30. Що треба було б зробити для більш швидкої і успішної адаптації першокурсників до навчання у вузі? _____

_____

_____

_____

ДЯКУЄМО ЗА ВІДПОВІДІ.

**ПРИМЕРНА ПРОГРАМА ВВОДНОГО КУРСУ
«УСПІШНЕ НАВЧАННЯ»**

№ П/П	НАЗВА ЗАНЯТТЯ	ФОРМА	ГОДИНИ
1.	Знайомство та згуртованість групи	гра та тренінг	2
2.	Історія Академії, досягнення та герої	музей	2
3.	Просторова локалізація та ресурси	обзор, екскурсія	2
4.	Особливості навчання в вузі	лекція	1
5.	Форми атестації та критерії оцінок	обзор	1
6.	Етика та культура поведінки студента. Роли, права, обов'язки. (за участю старшокурсників)	лекція-диспут	2
7.	Процес адаптації: цілі та етапи. Психологічна допомога.	Круглий стіл	2
8.	Самостійна робота: форми та вимоги.	лекція	2
9.	Навики роботи з інформацією. Правила посилань на джерела. Пошук в Інтернеті (за участю старшокурсників)	тренінг	2
10.	Бібліотечні Фонди. Електронні фонди. Самостійний пошук інформації (за участю бібліотекарів)	Екскурсія та тренінг роботи з каталогами	2
11.	Самоменеджмент. Планування свого навчання та виконання завдань з практикою.	Тренінг в 2 зустрічах інтервалом в тиждень	4
ВСЬОГО			24

Примітки:

1. Рекомендовані щоденні зустрічі та заняття, які можуть проводити не тільки викладачі педагогіки вищої школи а і куратори, студенти старших курсів співробітники бібліотеки та музею.
2. Послідовність тем занять може змінюватися залежно від графіку екскурсій та доцільності, крім першої теми.